පඨමපාඨාවලී

පඨමපාඨාවලී

PATHAMAPĀTHĀVALĪ

අග්ගමහාපණ්ඩිත

පොල්වත්තේ ශ්‍රී බුද්ධදත්ත

මහානායක ස්ථවිර

පඨමපාඨාවලී
PATHAMAPĀTHĀVALĪ
පාළි පාඩම් පොත

FIRST PĀLI READER

ඉංග්‍රීසි-සිංහල තේරුම් සහිතයි.

ආධුනික ශිෂ්‍යයන්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා
අම්බලම්ගොඩ පොල්වත්තේ අග්ගාරාමාධිපති

අග්ගමහාපණ්ඩිත දර්ශනවිශාරද සාහිත්‍යචක්‍රවර්ති
ශ්‍රී බුද්ධදත්ත මහානායක ස්වාමීපාදයන්
වහන්සේ විසින් සම්පාදිතයි.

BY

A. P. BUDDHADATTA MAHA NAYAKA THERA

මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ අන්‍ය පොත්

පාලි සිංහල ශබ්ද කෝෂය

පාලි ගද්‍ය පද්‍ය රචනා

සහස්ස වත්ථුප්පකරණය

පාළි භාෂාව තරණය I - II - III

සීහල වත්ථුප්ප කරණය

ඉතා පැරැණි සිංහල බණකතා

අභිධම්මත්ථ විකාසිනී

පාලි සන්දේසාවලී

ථේරවාදී බෞද්ධාචාර්යයෝ

ථේරවාද බෞද්ධ දර්ශනය I - II

භාරතීය බෞද්ධාචාර්යයෝ

සමීපාතීතයෙහි බෞද්ධාචාර්යයෝ

පාළිපාඨාවලී

හියුංසියං භ්‍රමණ වෘත්තාන්තය

ශ්‍රී බුද්ධ දත්ත චරිතය

ඓතිහාසික ලිපි

ධර්මශාස්ත්‍රීය ලිපි

අභිධර්ම මාතෘකා ස්වරූපය

අටුවා පරීක්ෂණය හා අටුවා කථාවස්තු

විනයවිනිච්ඡය හා උත්තරවිනිච්ඡය

අභිධම්මාවතාර-නාමරූප පරිච්ඡේදය

පාළි සාහිත්‍යය I - II

Correction of Geiger's Mahawansa

" "

Dhammapada

Pali-English Dictionary

Aids to Pali Coversation and Translation

විඥාපනය

පළමුවෙන්ම පාළි ඉගෙනීම ආරම්භ කරන ශිෂ්‍යයන්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා කලකට පෙර අප විසින් පාළිපාඨාවලී නම් පාඩම්පොත සම්පාදිත විය. පාළිභාෂාවතරණයේ 1 වෙනි පොත උගත් ශිෂ්‍යයන්ට පාළිපාඨාවලිය ඉගෙනීම තරමක් අපහසු යයි දැනගන්ට ලැබුණ බැවින් ශිෂ්‍යයන් දන්නා අඳුනන සතුන් හා දේවල් සම්බන්ධකොට අප විසින් ම ගළපනු ලැබූ පාඩම් ඇතුළත් මේ පඨමපාඨාවලිය සම්පාදනය කරන්ට සිදුවිය. (මෙයට "පඨමපාඨාවලී" යයි නම් තැබූ නිසා කලින් තිබුණ පොතට "දුතියපාඨාවලි" යයි මින් පසු නම් තබන්ට සිදුවන්නේය.)

බලු-බළල් ආදී සතුන්ගේ පැවතුම් හා පොල්ගස ආදියේ තත්ත්වයන් ප්‍රකාශ කිරීමේදී නොයෙක් විධියේ වචන පාවිච්චි කරන්ට සිදුවේ. එසේ වුවත් ඒවාට ඒ ඒ පාඩම යටින්ම අර්ථ දී තිබෙන බැවින් ඒවා ඉගෙනීම අපහසු නොවේ. තමන් දැක පුරුදු සතුන්ගේ හා ද්‍රව්‍යයන්ගේ තත්වය දක්වන වචන බැවින් ඒවා සිහියේ තබාගැනීම ශිෂ්‍යයන්ට ඉතා ප්‍රයෝජනවත් ය. ඒ වචනවල වැඩිපුර පුහුණුවක් ඇතිවීම සඳහා පාඩම්වල ඇතුළත් කරුණු පිළිබඳ ප්‍රශ්න මාලාවක් ද යොදා ඇත. ඒ ප්‍රශ්න පාළියෙන් යොද ඇතත් උඩින් තිබෙන වචන යොදමින් පිළිතුරු දියහැකි නිසා ශිෂ්‍යයන්ට අපහසුවක් නොවෙනවා ඇත.

පාඩමක් පාසාම අමුතු වචන 15 ක් 20 ක් පමණ ඉගෙනගන්ට සිදුවීම මෙහි ඇති විශේෂ ලක්‍ෂණයකි. මේ පොත අලුත් ශිෂ්‍යයන්ට පාළි භාෂාව ඉගෙනීමට උපකාරවන අතරම ප්‍රාචීන විභාගවලට පෙනී සිටින ශිෂ්‍යයන්ට වාක්‍ය රචනා විලාසය ඉගෙනීමට ද උපකාර වෙනවා ඇත.

පොතේ ඇති සියලු වචන එක්කොට සම්පූර්ණ පාළි-සිංහල-ඉංග්‍රීසි වචන මාලාවක් ද අගට යොදා ඇත.

පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත ස්ථවිර

අග්‍රාරාමය,
30. 12. 58

පටුන		පිට
1.	බිළාලො, බළලා	1
2.	සරීරාවයවා, ශරීරයේ අවයවයෝ	2
3.	සුනඛො, බල්ලා	3
4.	කාකො, කාක්කා	5
5.	නාළිකෙරතුරු, පොල්ගස	6
6.	අම්හාකංගාමො, අපේ ගම	8
7.	රුක්ඛලතා, ගස්වැල්	9
8.	ගාවො, ගවයෝ	11
9.	අම්හාකං පාඨසාලා, අපේ පාසැල	12
10.	චන්ද - සුරියා, සඳ හිරු	13
11.	I අනුරාධපුරං, අනුරාධපුරය	15
12.	II අනුරාධපුරං, ,,	16
13.	අම්හාකං ඤාතකා, අපේ නෑයෝ	18
14.	නගරං, නුවර	19
15.	අරඤ්ඤං, වනය	20
16.	I සිද්ධත්ථකුමාරො, සිද්ධාර්ථ කුමාරයා	22
17.	II සිද්ධත්ථකුමාරො, ,,	23
18.	බුද්ධො භගවා, බුදුරජ	25
19.	I හත්ථී, ඇතා	26
20.	II හත්ථී, ඇතා	28
21.	සීහො මිගරාජා, මෘගරාජ සිංහයා	29
22.	මයූරො, මොනරා	31
23.	පදුමසරං, පියුම්විල	32
24.	මහාසමුද්දො, මහමුහුද	33
25.	I දුට්ඨගාමණී මහාරාජා, දුටුගැමුණු මහරජ	35
26.	II දුට්ඨගාමණී මහාරාජා, ,,	37
27.	සෙංඛණ්ඩසෙලනගරං, සෙංකඩගලනුවර	38
28.	බුද්ධඝොසාචරියො, බුද්ධඝොෂාචාර්යතුමා	40
29	සිරොතණ්ඩයුත්තාවානරා, හිස්වැසුම් ඇති වඳුරෝ	42
30.	සාමිභත්තිකො සෙවකො, ස්වාමිභක්තිය ඇති සේවකයා	44
	පාළි-සිංහල-ඉංග්‍රීසි වචනමාලාව	47

පඨමපාඨාවලී

1. පඨමො සජ්ඣායො

බිළාලො = බළලා

එකො බිළාලො සයති
තස්ස චත්තාරො පාද සන්ති
බිළාලස්ස දෙව කණ්ණා, දෙව අක්ඛීනි, එකං නඞ්ගුට්ඨං
දෙව බිළාල පොතකා කීළන්ති; තෙසු එකො සෙතො,
එකො කාළො.

බිළාලී චත්තාරො පොතකෙ ලභි; සා තෙසං ඛීරං පායෙති. අතිදහරකාලෙ තෙ ඛීරමෙව පිවන්ති ; වඩ්ඪිතා භත්තං භුඤ්ජන්ති.

බිළාලා සුඛං සයිතුං ඉච්ඡන්ති ; තථාපි තෙ නහායිතුං න ඉච්ඡන්ති.

වුද්ධා බිළාලා මූසිකෙ ගහෙත්වා ඛාදන්ති.

අක්ඛි = ඇස (න)
ඉච්ඡති = කැමති වේ
කණ්ණ = කණ (පු)
කාළ = කළු (3.)
කීළති = සෙල්ලම් කරයි.
ඛාදති = කයි
ඛීර= කිරි. (න.)
චත්තාරො = සතරදෙන
තථාපි = එසේ ද වුවත්. (නි.)
දහර - කාල = ළදරු කාලය. (පු)
දෙව = දෙදෙන, දෙක. (3)
නඞ්ගුට්ඨ = නගුට (න.)
නහායිතුං = නාන්ට. (නි.)
පාද = පය. (පු)
පායෙති = පොවයි.
පිවති = බොයි.
පොතක = පැටියා. (පු.)
බිළාලී = බැළලී. (ඉ.)
භුඤ්ජති = අනුභව කරයි.
මූසික = මීයා (පු.)
ලභි = ලැබීය.
වඩ්ඪිත = වැඩුණු. (3)
සන්ති = ඇත්තාහ.
සයති = නිදයි
සයිතුං = නිදන්නට. (නි.)
සුඛං = සැපසේ (ක්‍රි: වි:)
සෙත = සුදු (3)

ප්‍රශ්න

1. කො සයති ? 2. කෙ කීළන්ති ? 3. කා ඛීරං පායෙති ? 4. කෙ ඛීරං පිවන්ති ? 5. තෙ කද භත්තං භුඤ්ජන්ති? 6. බිළාලා කිං ඛාදන්ති ? 7. බිළාලස්ස කති පාද? 8. බිළාලියා කති පොතකා 9. බිලාලියා කති අක්ඛීනි? 10. බිළාල පොතකා කිං කරොන්ති? 11, වුද්ධා බිළාලා කිං කරොන්ති? 12. ඉච්ඡන්ති තෙ නහායිතුං?

2. දුතියො සජ්ඣායො

සරීරාවයවා = ශරීරාවයවයෝ

මය්හං දෙව පාද, දෙව හත්ථා, එකං සීසඤ්ච අත්ථි එකස්මිං හත්ථෙ පඤ්ච අඞ්ගුලියො; තථා එකස්මිං පාදෙ.

පාදනං අධොභාගෙ ජඞ්ඝා අත්ථි; උපරිභාගෙ ඌරු, ඌරූනං මජ්ඣෙ කටි.

අහං හත්ථෙන ජලං ගහෙත්වා මුඛං ධොවාමි. මයං පාදෙහි පඨවියං චරාම; හත්ථෙහි කම්මානි කරොම; චක්ඛුහි පස්සාම.

මනුස්සා සොතෙන සද්දං සුණන්ති; ජිව්හාය රසං සායන්ති; නාසාය ගන්ධං සායන්ති.

පුරිසා ඔදනං පචිත්වා භුඤ්ජන්ති; තෙ සයනෙසු සයන්ති. අම්හාකං සරීරෙසු අට්ඨීනි, මංසං, ලොහිතං, නහාරූති ආදයො නානාකොට්ඨාසා හොන්ති.

අඞ්ගුලී = ඇඟිල්ල (ඉ.)
අට්ඨී = ඇටය. (න.)
අත්ථි = ඇත්තේය.
අධොභාග = යටකොටස. (පු.)
ආදයො = ආදීහු (පු. බහු)
ඌරු = කලවය. (පු.)
උපරිභාග = උඩකොටස (පු.)
ඔදන = බත. (පු. න)
කටි = තුනටිය. (ඉ.)
කම්ම = කමර්‍ාන්තය (න)

කරොම = කරමු
ගන්ධ = ගඳ. (පු)
ගහෙත්වා = ගෙන (පු. ක්‍රි)
සායන්ති = ආඝ්‍රාණය (ගඳදැනීම) කරත්.
චක්ඛු = ඇස. (න)
චරති = හැසිරේ
ජඞ්ඝා = කෙණ්ඩය. (ඉ.)
ජිව්හා = දිව. (ඉ)

නහාරු = නහරය (න)
නානාකොට්ඨාසා = නොයෙක් කොටස්. (පු.)
පච්ඡවා = පිස; උයා (පු. ක්‍රි.)
පඨවි = පොළොව. (ඉ.)
පස්සති = දකී.
මංසං = මස්. න
මනුස්ස = මිනිසා පු
මුඛ = මූණ, කට. න.
සයන = ඇඳ, නිදන පැදුරු ආදිය. න.
සරීර = ශරීරය. න
සුණන්ති = අසත්
සීස = හිස. න
සායන්ති = රස බලත්
ලොහිත = ලේ. න

ප්‍රශ්න

1. තුය්හං කති පාද? 2. මනුස්සස්ස කති සීසානි? 3. තව ජඞ්ඝං දස්සෙහි 4. මයං හත්ථෙහි කිං කරොම ? 5. ත්වං කථං මුඛං ධොවසි ? 6. මනුස්සො සොතෙන කිං කරොති ? 7. අඞ්ගුලියො කත්ථ සන්ති ? 8. තුම්හෙ පාදෙහි කිං කරොථ? 9. මනුස්සා කෙන පස්සන්ති? 10. එකස්මිං පාදෙ කති අඞ්ගුලියො? 11. ජිව්හාය කිං කරොන්ති? 12. ඔදනං පචිත්වා කිං කරොන්ති?

3. තතියො සජ්ඣායො

සුනඛො = බල්ලා

සුනඛා මනුස්සෙහි සද්ධිං වසන්ති. පුබ්බෙ පන තෙ අරඤ්ඤෙසු විහරිංසු

තෙ රත්තිං අත්තනො සාමිකානං ගෙහානි රක්ඛන්ති. චණ්ඩා සුනඛා මනුස්සෙ ඩසන්ති.

නානාජාතිකා නානාපමාණා සුනඛා ලොකෙ සන්ති. තෙසු අතිඛුද්දකා බිළාලප්පමාණා අතිමහන්තා ගොවච්ඡප්පමාණා.

සුනඛා සාමිභත්තිකා; අත්තනො ජීවිතං පරිච්චජිත්වාපි සක-සාමිකං රක්ඛන්ති.

සුනඛො සසකාදයො ඛුද්දක-පාණකෙ ගහෙත්වා මාරෙති. එකචෙච (සුනඛා) සමූහවසෙන ගන්ත්වා මිගාදයො පි මාරෙන්ති.

තෙ ආගන්තුකං දිස්වා භුඞ්කරොන්ති.

අත්තනො = තමාගේ; තමන්ගේ
පුබ්බෙ = පෙර
අතිඛුද්දක = ඉතා කුඩා (3)
අරඤ්ඤ = වනය. (න.)
ආගන්තුක = නාඳුනන්නා. (පු.)
ඛුද්දක = කුඩා (3.)
ගෙහ = ගෙය. (න.)
ගොවච්ඡ = ගොන්වස්සා (පු)
ලොක = ලෝකය. (පු.)
ඩසති = හපාකයි.
නානාජාතික = නොයෙක්ජාති ඇති.(3)
සමූහවසෙන = රංචු වශයෙන්
සසක = හාවා. (පු.)
පරිච්චජිත්වා = පරිත්‍යාගකොට. (පු:ක්‍රි:)
පාණක = සත්වයා. (පු.)
අතිමහන්ත = ඉතා මහත් (3)
භුඞ්කරොති = බුරයි.
මාරෙති = මරයි.
මිගාදයො = මුව ආදීන්
රක්ඛති = රකියි.
රත්ති= රාත්‍රිය. ඉ.
චණ්ඩ = නපුරු වූ (3.)
වසති = වසයි
විහරි = විසීය
සද්ධිං = සමග. න
නානාපමාණ = නොයෙක් ප්‍රමාණ ඇති (3.)
සාමික = ස්වාමියා. (පු.)

ප්‍රශ්න

1. සුනඛා කත්ථ වසන්ති? 2. තෙ රත්තියං කිං කරොන්ති? 3. ඛුද්දකානං සුනඛානං කිං පමාණං? 4. චණ්ඩා සුනඛා කිං කරොන්ති? 5. සුනඛා සසකාදීනං කිං කරොන්ති? 6. සුනඛානං කති පාද? 7. මහන්තා සුනඛා කී දිසා? 8. පුබ්බෙ සුනඛා කත්ථ වසිංසු? 9. කථං සුනඛා මිගෙ මාරෙන්ති? 10. තෙ අත්තනො ජීවිතං කස්ස පරිච්චජන්ති? 11. සුනඛස්ස කති අක්ඛීනි? 12. ආගන්තුකං දිස්වා සුනඛා කිං කරොන්ති?

4. චතුත්ථො සජ්ඣායො

කාකො = කවුඩා

කාකා කාළවණ්ණා; තෙ ආකාසෙ උඩ්ඩෙන්ති.

කාකස්ස ද්වෙ පාද, ද්වෙ පක්ඛා, එකං තුණ්ඩකං ච අත්‍ථි.

තෙ කදචි රුක්ඛෙසු නිලීයිත්‍වා තෙසං පක්කානි ඵලානි ඛාදන්ති. එකද මනුස්සෙහි දින්නානි ඔදනාදීනි භුඤ්ජන්ති.

තෙ රුක්ඛග්ගෙසු කුලාවකෙ කරොන්ති; තෙසු අණ්ඩානි විජායිත්‍වා රක්ඛන්ති.

අණ්ඩෙහි පොතකා නික්ඛමන්ති. පඨමං තෙ පොතකානං ආහාරං පරියෙසිත්‍වා ආහරිත්‍වා දෙන්ති.

තෙසු වුද්ධිං පත්තෙසු අත්තනා'ව ආහාරං පරියෙසනත්‍ථාය පෙසෙන්ති.

එකෙන කාකෙන ආහාරෙ දිට්ඨෙ අත්තනො ඤාතකානං අඤ්ඤෙසම්පි ආගමනත්‍ථාය 'කා කා' ති වස්සති.

අණ්ඩ = බිත්තරය . (න.)
ආකාස = අහස. (පු.)
ආගමනත්‍ථාය = ඒම පිණිස
ආහරිත්‍වා = ගෙනවුත්, (පුඃ ක්‍රි.)
ආහාරෙ දිට්ඨෙ = ආහාරයක් දුටුකල්හි
උඩ්ඩෙති = පියාසර කරයි.
ඔදනාදීනි = බත් ආදිය
කදචි = ඇතැම් කලෙක (නි.)
කරොන්ති = කරත්, සාදත්
කාකපොතක = කවුඩුපැටියා (පු.)
කාකී = කැවිඩී. (ඉ.)
කුලාවක = කූඩුව (න.)
ඤාතක = නෑයා. (පු.)
තුණ්ඩක = හොටය. (න.)
දින්න = දෙනලද (3.)
දෙන්ති = දෙත්
නික්ඛමති = නික්මේ
නිලීයිත්‍වා = සැඟවී. (පුඃ ක්‍රිඃ)
පක්ක = ඉදුණු; පැසුණු. (3.)
පක්ඛ = පියාපත. (න.)
පඨමං = පළමුකොට. (ක්‍රි. වි.)
පරියෙසිත්‍වා = සොයා.(පු.ක්‍රි.)
පෙසෙති = යවයි; එවයි.
ඵල = ගෙඩිය. (න.)
රුක්ඛ = ගස. (පු.)
රුක්ඛග්ග = ගසේ මුදුන. (න.)
වස්සති=හඬලයි; නාද කරයි.
විජායිත්‍වා = වද. (පු. ක්‍රි.)
වුද්ධිං පත්තෙසු = වැඩිවියට පැමිණි කල්හි

ප්‍රශ්න

1. කෙ ආකාසෙ උඩ්ඩෙන්ති? 2. කාකා රුක්ඛෙසු කිං කරොන්ති? 3. තෙසං කුලාවකා කත්ථ සන්ති? 4. එකා කාකී කති පොතකෙ ලභති? 5. ආහාරෙ දිට්ඨෙ කාකො කිං කරොති? 6. කාකපොතකා කාකියා ඛීරං පිවන්ති නු? 7. කාකස්ස කති පක්ඛා? 8. කති කාකස්ස තුණ්ඩානි? කාකස්ස කො වණ්ණො? 10. කාකා කිං ඛාදන්ති?

5. පඤ්චමො සජ්ඣායො

නාළිකෙරතරු= පොල්ගස

ලංකායං සමුද්දසන්න - පදෙසෙසු බහවො නාළිකෙරතරවො සන්ති.

නාළිකෙරො ලංකිකානං කප්පරුක්ඛසදිසො. තස්ස පණ්ණානි වායෙත්වා ගෙහානි ඡාදෙන්ති.

අපරිණතානං ඵලානං මධුරං උදකං පිවිත්වා මිඤ්ජං ඛාදන්ති පරිණත ඵලානං මිඤ්ජං සණ්හෙත්වා ඛීරං ගහෙත්වා ව්‍යඤ්ජනෙසු පක්ඛිපන්ති.

පුප්ඵානං සාරං ගහෙත්වා සුරං සම්පාදෙන්ති. තමෙව සාරං පචිත්වා ඵාණිතං ලභන්ති. ඵාණිතං ඝනීකත්වා ගුළං සම්පාදෙන්ති.

තරුනො ඛන්ධං ඡින්දිත්වා දරුසාරං ගහෙත්වා ගෙහඡදනාදීනි කරොන්ති.

සුක්ඛානි පුප්ඵකොස - වණ්ටානි පණ්ණානි ච අග්ගිජාලනාය යොජෙන්ති.

අග්ගිජාලන = ගිනිදැල්වීම. (න.)
අපරිණත = නො මේරූ (3)
උදක = ජලය. (න)
කප්පරුක්ඛ = කල්පවෘක්ෂය (පු.)
ඛන්ධ = කඳ. (පු.)
ගහෙත්වා = ගෙන. (පු. ක්‍රි.)
ගුළ = හකුරු. (පු.)
ඝනීකත්වා = ඝනකොට (පු. ක්‍රි.)
ඡදන = පියස්ස; වහල. (න.)
ඡාදෙන්ති=වසත්; සෙවිලි කරත්
ඡින්දිත්වා = කපා (පු. ක්‍රි)
දරුසාරු = ලීයේ අරටුව (න)
පක්ඛිපති = දමයි
පචිත්වා = උණුකොට, උයා. (පු. ක්‍රි.)
පණ්ණ = කොළය. (න.)
පදෙස = ප්‍රදේශය. (පු.)
පරිණත = මේරූ (2.)
පිවිත්වා = බී; බීලා, (පු. ක්‍රි.)
පුප්ඵකොස = කොළපුව; මල් කොපුව. (න)
පුප්ඵවණ්ට - මල්නැට්ට. (න) (මෙහි බූවල්ල)
ඵාණිත = පැණි.
මධුර = මිහිරි (3)
මිඤ්ජා = මදය. (ඉ.)
යොජෙති = යොදයි; යොදවයි.
ලභති = ලබයි.
ලංකා = ලක්දිව (ඉ.)
ලංකික = ලක්වැසියා. (පු.)
වණ්ට = නැට්ට. (න.)
වායෙත්වා = වියා. (පු. ක්‍රි.)
ව්‍යඤ්ජන = ව්‍යංජනය. (න.)
සංණ්හෙත්වා = හීන් කොට(ගාලා) (පු. ක්‍රි.)
සම්පාදෙති = සම්පාදනය කරයි
සදිස = සමාන වූ. (3)
සමුද්දසන්න = මූදට ළංවූ.(3)
සාර = සාරය, යුෂය, (පු.)
සුක්ඛ = වියළි (3.)
සුරා = (රා. ඉ.)

ප්‍රශ්න

1. නාළිකෙරා කත්ථ සන්ති ? 2. නාළිකෙරො ලඞ්කිකානං කිං සාදිසො? 3. ඵාණිතං කුතො ලභන්ති? 4. කථං සුරං සම්පාදෙන්ති? 5. නාළිකෙරමිඤ්ජාය කිං කරොන්ති? නාළිකෙරපණ්ණෙහි කිං කරොන්ති? 7. ව්‍යඤ්ජනෙසු කිංපක්ඛිපන්ති? 8. කෙසං නාළිකෙරානං උදකං මනුස්සා පිවන්ති? 9. තස්ස දරූහි කිං කරොන්ති? 10. තස්ස පුප්ඵ කොසෙහි කිං ප්‍රයොජනං?

6. ඡට්ඨො සජ්ඣායො

අම්හාකං ගාමො = අපේ ගම

අම්හාකං ගාමෙ බහූනි ගෙහානි සන්ති එකෙකස්මිං ගෙහෙ එකෙකං කුලං වසති.

එකච්චානි ගෙහානි මහන්තානි ඉට්ඨකච්ඡදනානි; එකච්චානි ඛුද්දකානි පණ්ණච්ඡදනානි.

ගාමමජ්ඣෙ එකා පාඨසාලා පතිට්ඨිතා; තස්සං ද්විසතමත්තා සිස්සා උග්ගණ්හන්ති. දරිකානමත්ථාය අඤ්ඤාපාඨසාලා පතිට්ඨාපිතා.

ගාමස්ස උත්තරපස්සෙ උන්නතට්ඨානෙ එකො විහාරො පතිට්ඨිතො තස්මිං එකං චෙතියං, එකං පටිමාඝරං එකා ධම්මසාලා ච සන්ති.

තස්සා'සන්නෙ නහානත්ථාය එකා පොක්ඛරණී; තස්සං පොක්ඛරණියං පදුමානි පුප්ඵන්ති; බහු මච්ඡාපි වසන්ති.

අඤ්ඤ = අන්‍ය වූ (3
අත්ථාය = පිණිස, සඳහා.
ආසන්න = ළං වූ.(3.) ළංවූතැන (න.)
ඉට්ඨකච්ඡදන = උළු සෙවිලිකළ වහළ ඇති. (3)
උග්ගණ්හාති = ඉගෙන ගනී.
උත්තරපස්ස = උතුරුපැත්ත (පු)
උන්නතට්ඨාන - උස්තැන (න)
එකච්ච = ඇතැම් (3.)
කුල = පවුල. (න.)
ගාම = ගාම. (පු.)
ගාමමජ්ඣ = ගමමැද. (පු.)
දරිකා = ගෑනු ළමයා (ඉ.)
ද්විසත - මත්ත = දෙසියයක් පමණ (3.)
ධම්මසාලා = ධර්ශාලාව (ඉ.)
නහානත්ථාය = නෑම පිණිස
පණ්ණච්ඡදන = අතු සෙවිලිකළ වහල ඇති. (3.)
පටිමාඝර = පිළිම ගෙය. (න.)
පතිට්ඨිත = පිහිටි (3.)
පතිට්ඨාපිත = පිහිටුවනලද (3.)
පදුම = පියුම (න)
පුප්ඵන්ති = පිපේ
පොක්ඛරණී = පොකුණ (ඉ.)
බහු = බොහෝ වූ. (3.)
මච්ඡ = මාලුවා. පු.
මහන්ත = මහත්. (3)
සිස්ස = ශිෂ්‍යයා.(පු.)

ප්‍රශ්න.

1. ගෙහානි කත්ථ සන්ති? 2. එකස්මිං ගෙහෙ කති කුලානි වසන්ති? 3. පාඨසාලා කත්ථ පතිට්ඨිතා? 4. විහාරො කුහිං පතිට්ඨිතො? 5. චෙතියං කත්ථ අත්ථි? 6. ධම්මසාලාය කිං කරොන්ති? 7. පොක්ඛරණී කීමත්ථාය? 8. මච්ඡා කුහිං වසන්ති? 9. පොක්ඛරණියං කිං අත්ථි ? 10. සබ්බානි ගෙහානි මහන්තානි නු? 11. පාඨසාලාය කිං පයොජනං? 12. දරිකා පාඨසාලාය කිං කරොන්ති?

7. සත්තමො සජ්ඣායො

රුක්ඛලතා = ගස් වැල්

ඉමිස්සං පඨවියං අප්පමෙය්‍යා රුක්ඛලතා විජ්ජන්ති. තෙසු එකච්චෙ මනුස්සානං අතිපයොජනවහා.

අම්හාකං දීපෙ පනසා, ලබුජා, නාළිකෙරා, අම්බා, කදලීති ඉමෙ අතිසයෙන පාකටා. එකච්චෙසු සීතාධික දෙසෙසු ඉමෙ තරවො න රුහන්ති. ඉංගලීසීනං රට්ඨෙ ඉමෙසු එකජාතිපි න සංවිජ්ජති. තෙසං රට්ඨෙ විජ්ජමානානි එකච්චානි ඵලානි අම්හාකං රට්ඨෙ න සංවිජ්ජන්ති.

රුක්ඛස්ස ඛන්ධො, මූලානි, සාඛා, පසාඛා, පණ්ණානි, පුප්ඵානි, ඵලානි, පල්ලවානීති අනෙකෙ අඞ්ගා.

සස්සජාතියො පන රුක්ඛ-ලතාහිපි අධිකතරං මනුස්සානං උපකාරාවහා හොන්ති. ලඞ්කායමපන වීහිසස්සමෙව අධිකං කුද්‍රූසකා එකච්චෙසු පදෙසෙසු රොපීයන්ති.

රුක්ඛානං පණ්ණානිපි තිණජාතියොපි ගවාදීනං ආහාරො හොති. රුක්ඛානං කට්ඨෙහි සරමාපනාදීනි බහූනි කිච්චානි කරොන්ති.

සචෙ ලොකෙ රුක්ඛ-ලතා න රුහන්ති, මනුස්සාපි තිරච්ඡානාපි ජීවිතුං න සක්කොන්ති.

අඞ්ග = කොටස, අවයවය. (න.)
අතිපයොජනාවහ = අධික
ප්‍රයෝජන ඵලවන. (3.)
අතිසයෙන = අතිශයෙන් (ක්‍රි. වි)
අප්පමෙය්‍ය = අප්‍රමාණ වූ (3)
අම්බ = අඹ. (පු)
ආහාර = ආහාරය. (පු.)
උපකාරාවහ = උපකාර
ඵලවන (3.)
එකජාති = එකවර්ගයක් .
කට්ඨ = දැව, ලී, (න.)
කදලි = කෙසෙල්. (ඉ)
කිච්ච = වැඩය (න)
කුද්දාසක = කුරක්කම් (පු.)
ගවාදීනං = ගවාදීන්ට
ඝරමාපන = ගෙවල් සෑදීම. (න)
ජීවිතුං = ජීවත්වන්ට (නි)
තිණජාති = තෘණවර්ග. (ඉ.)
තිරච්ඡාන = තිරිසනා. (පු.)
දීප = දිවයින. (පු.)
පනස = කොස්. (පු.)
පල්ලව = දලුව (පු. න.)
පසාඛා = රිකිල්ල. (ඉ.)
පාකට = ප්‍රකට වූ.(3)
මූල = මූල. (න.)
රූහති = වැඩේ
රොපීයති = වවනු ලැබේ.
ලතා = වැල (ඉ.)
ලබුජ = දෙල්. (පු.)
විජ්ජති = විද්‍යාමාන වේ.
සස්සජාති = සස්‍යවර්ග. (ඉ)
සංවිජ්ජති = විද්‍යාමානවේ.
සාඛා = අත්ත. (ඉ.)
සීතාධික දෙස = අධික ශීතල
ඇති රට. (පු.)

ප්‍රශ්න

1. රුක්ඛලතා කත්ථ විජ්ජන්ති? 2. එකච්චානං රුක්ඛානං නාමානි කථෙහි? 3. කානි රුක්ඛස්ස අඞ්ගානි? 4. ලංකායං කිං සස්සං අධිකං? 5. කො ගුන්නං ආහාරො? 6. අම්හාකං රට්ඨෙ කානි ඵලානි න සංවිජ්ජන්ති? 7. කිං මනුස්සානං අතිපයොජනාවහං? 8. කානි ඵලානි මනුස්සා භුඤ්ජන්ති? 9. ගාවො කිං ඛාදන්ති? 10. අම්හාකං දීපෙ කෙ රුක්ඛා සන්ති? 11. රුක්ඛා කත්ථ පතිට්ඨිතා?

8. අට්ඨමො සජ්ඣායො

ගාවො-ගවයෝ

ගොණා, ගාවියො වච්ඡා ච ගාවොති වුච්චන්ති, ගාවො තිණපණ්ණෙහි ජීවන්ති; තෙ මංසං න ඛාදන්ති.

ගුන්නං චතුසු පාදෙසු ඛුරා හොන්ති; සීසෙ සිඞ්ගානි.

ගාවියා පොතකො වච්ඡොති වුච්චති. තෙසං සරීරානි ලොමෙහි පටිච්ඡන්නානි.

එකච්චෙ ගාවො රත්තවණ්ණා; එකච්චෙ සෙතවණ්ණා එකච්චෙ කාලවණ්ණා; එකච්චෙ මිස්සවණ්ණා.

මයං ගොහි ඛීරං ලභාම, ඛීරං තාපෙත්වා දධිං සම්පාදෙන්ති; දධිමණ්ඩං ගහෙත්වා නොනීතං සප්පිඤ්ච සම්පාදෙන්ති.

කසිකම්මෙ ගාවො මහොපකාරා මනුස්සානං. ගුන්නං වච්චං ගොමයන්ති වුච්චති, තම්පි නානාකාරෙහි මනුස්සානං පයොජනාවහං.

කසිකම්ම=ගොවිකම. (න.)

කාළවණ්ණ=කළුපැහැති. (3.)

ඛුර = කුරය. (පු)

ගාවී = ගවදෙන. (ඉ.)

ගුන්නං = ගවයන්ගේ

ගොණ = ගොනා (පු)

ගොමය = ගොම. (නා.)

ජීවති = ජීවත් වේ.

තාපෙත්වා = උණුකොට, රත්කොට. (පු. ක්‍රි.)

තිණපණ්ණ = තෘණවර්ග හා කොළවර්ග (න.)

දධි = මිදුණුකිරි (න.)

දධිමණ්ඩ = කිරියොදය (න.)

නානාකාරෙහි = නොයෙක්-ආකාරයෙන්

නොනීත = වෙඬරු. (න.)

පටිච්ඡන්න = වැසුණු . (3.)

මිස්සවණ්ණ = මිශ්‍රපාට ඇති (3)

රත්තවණ්ණ = රතුපැහැති (3)

ලොම = ලොම්.(න)

වච්ච = වර්චස්, අශුචි, (න.)

වච්ඡ = වස්සා. (පු.)

වුච්චති = කියනු ලැබේ.

සප්පි = ගිතෙල්. (න.)

සරීර = ශරීරය. (න.)

සිඞ්ග = අඟ. (න.)

සෙතවණ්ණ = සුදුපැහැති. (3)

ප්‍රශ්න

1. ගාවො කෙන ජීවන්ති? 2. ගාවියො කිං ඛාදන්ති? 3. වච්ඡා කිං පිවන්ති? 4 ගුන්නං සරීරානි කෙන පටිච්ඡන්නානි? 5. කථං දධිං සම්පාදෙන්ති? 6. ගුන්නං වච්චං කිං නාම? 7. කො ගුන්නං වණ්ණො? 8. ගුන්නං සීසෙ කිං අත්ථි? 9. තෙසං පාදෙසු කිං අත්ථි? 10. කො වච්ඡො? 11. කො ගොණො? 12. ගාවියා කිං ලභන්ති?

9. නවමො සජ්ඣායො

අම්හාකං පාඨසාලා = අපේ පාසැල

අම්හාකං පාඨසාලා ගාමතො උත්තරදිසාය උන්නත - භූමියං පතිට්ඨිතා. තස්සං තිසතමත්තා සිස්සා; දස ආචරියා.

මයං පාතොව කිඤ්චි භුඤ්ජිත්වා පාඨසාලාං ගච්ඡාම. ගච්ඡන්තා මයං පොත්ථකෙ, ලෙඛනියො, උජුරෙඛකෙ ච හරාම.

ආචරියා අම්හෙ පොත්ථකෙ වාචෙන්ති, අක්ඛරානි ලිඛාපෙන්ති, ගණනා උග්ගණ්හාපෙන්ති.

උපොසථදිවසෙසු මයං න කිඤ්චි උග්ගණ්හාම. තෙසු දිවසෙසු ආචරියෙහි සද්ධිං විහාරං ගන්ත්වා චෙතියසන්තිකෙ, පටිමාඝරෙ, බොධියා සමීපෙ ච භගවන්තං අනුස්සරිත්වා පුප්ඵාදීනි පූජෙම.

භික්ඛූනං සන්තිකං ගන්ත්වා පඤ්ච-සීලානි සමාදියිත්වා ථොකං ධම්මම්පි සුණාම

අනුස්සරිත්වා = සිහිකොට (පූ. ක්‍රි)	ථොක = ටික වූ. (3)
ආචරිය = ගුරුවරයා (පු.)	දිවස = දවස. (පු.)
උග්ගණ්හාති = උගනී	ධම්ම = ධර්මය. (පු.)
උජුරෙඛක - රූල (පු)	පඤ්චසිල = පන්සිල්. (න.)
උත්තරදිසා = උතුරු පැත්ත (ඉ.)	පතිට්ඨිත = පිහිටි. (3.)
උන්නතභූමි = උස්බිම. (ඉ.)	පටිමාඝර = පිළිමගෙය. (න.)
උපොසථදිවස = පෝය දවස. (පු.)	පාතොව = උදෑසනම. (නි.)
කිංචි = කිසිවක්. (නි.)	පුප්ඵාදීනි = මල්ආදිය

ගච්ඡන්ත = යන්නාවූ. (3)
ගන්ත්වා = ගොස්. (පූ. ක්‍රි)
ගාමතො = ගමෙන්. (නි.)
චෙතිය = චෛත්‍යය. (න.)
තිසතමත්ත = තුන්සියයක් පමණ (3.)
ලෙඛනී = පෑන. (ඉ.)
වාචෙති = කියවයි
සමාදියිත්වා = සමාදන්ව. (පු. ක්‍රි.)
පූජෙති = පුදයි
පොත්ථක = පොත. (පු.න.)
බොධි = බෝගස. (ඉ.)
භගවන්තු - බුදුරජ. (පු.)
භික්ඛු = භික්ෂුනම.(පු.)
භුඤ්ජිත්වා = අනුභවකොට. (පු.ක්‍රි)
සමීපෙ = සමීපයෙහි
සුණාති = අසයි

ප්‍රශ්න.

1. පාඨසාලා කත්ථ පතිට්ඨිතා? 2. තත්ථ කති සිස්සා හොන්ති? 3. පාඨසාලං ගච්ඡන්තා තුමෙහ කිං හරථ? 4. ආචරියො කිං කරොති? 5 කති ආචරියා තත්ථ සන්ති? 6. තුමෙහ කෙහි සද්ධිං විහාරං ගච්ඡථ? 7. විහාරං ගන්ත්වා කිං කරොථ? 8. කං පුප්ඵෙහි පූජෙථ? 9. පොත්ථකානි කිමත්ථාය? 10. ලෙඛනීහි කිං කරොථ? 11. උපොසථදිවසෙ කුහිං ගච්ඡථ? 12. කුතො තුමෙහ ධම්මං සුණාථ?

10. දසමො සජ්ඣායො

චන්දසුරියා-සඳහිරු

චන්දසුරියා ලොකං ඔභාසෙන්ති මයං තෙහි ආලොකං ලභාම.

චන්දස්ස රංසි සීතලා, සූරියරංසි උණ්හා. චන්දෙපි සූරියතො ආලොකං ලභති.

සූරියරංසිං විනා ඉමස්මිං ලොකෙ රුක්ඛලතායො න වඩ්ඪන්ති, සස්සානි න විරූහන්ති. තෙහි විනා මනුස්සා පසවො ච ඉධ ජීවිතුං න සක්කොන්ති. තස්මා සූරියො සබ්බස්ස ලොකවාසීනං බහූපකාරො. සූරියෙ උදිතෙ දිවාති වුච්චති, තස්මිං අත්ථගතෙ රත්ති පාපුණාති. දිවසස්ස උප්පාදකත්තා සූරියො දිනකරොති වුච්චති. චන්දො රත්තියා යෙව ඔභාසති.

සුරියෙ විජ්ජමානෙ චන්‍දස්ස පභා අපාකටා අදස්සනීයා හොති. චන්‍දස්ස "නිසාකරො"තිපි නාමං. නිසාකරොති රත්තියා උප්පාදකො. තථාපි එකච්චාසු රත්තීසු චන්‍දෙ න විජ්ජති. සො කාළපක්ඛෙ අනුක්කමෙන හායති, ජුණ්හපක්ඛෙ අනුක්කමෙන වඩ්ඪති.

අත්ථගත = අස්තයට ගිය (3.)

අදස්සනීය = නොදැක්කහැකි. (3)

අනුක්කමෙන = පිළිවෙළින්, (ක්‍රි.වි.)

අපාකට = ප්‍රකට නොවූ. (3)

ආලොක = එළිය. (පු.)

ඉධ = මෙහි. (නි.)

උප්පාදකත්තා =උපදවන්නා බැවින්

ඔභාසති = බබළයි

ඔභාසෙති = බබළවයි.

කාළපක්ඛ = කළුවරපක්ෂය. (පු.)

ජීවිතුං = ජීවත්වන්නට. (නි.)

හායති = පිරිහේ.

සුරියෙ උදිතෙ = හිරු උදවූ කල්හි.

ජුණ්හපක්ඛ = ශුක්ල (හඳ-මෝරණ) පක්ෂය. (පු.)

තෙහි විනා = ඒවා නැතිව.

දිනකර =සූර්යයා, (පු.)

දිවා = දවල. (නි.)

පභා = එළිය. (ඉ.)

පසු = තිරිසනා.(පු.)

පාපුණාති = පැමිණේ.

රංසි = එළිය; රශ්මිය. (ඉ.)

ලොකවාසී = ලෝවැස්සා.(පු.)

වඩ්ඪති = වැඩේ.

විරූහති = වැඩේ; පැලවේ.

සක්කොති = හැකිවේ.

සුරියරංසි = සූර්යරශ්මිය. (ඉ.)

ප්‍රශ්න

1. චන්‍දසූරියා කිං කරොන්ති? 2. මයං තෙහි කිං ලභාම? 3. සුරියරංසියා කිං පයොජනං? 4. රුක්ඛලතා කථං වඩ්ඪන්ති? 5. චන්‍දෙ කද ඔභාසති? 6. කස්මා සුරියො දිනකරොති වුච්චති? 7. කො නිසාකරො? 8. සබ්බරත්තීසු චන්‍දෙ විජ්ජති නු? 9. කස්මිං කාලෙ චන්‍දෙ වඩ්ඪති? 10. කස්මිං කාලෙ සො හායති? 11. කො ලොකවාසීනං බහූපකාරො? 12. කස්මා සො බහූපකාරො?

11. එකාදසමො සජ්ඣායො

අනුරාධපුරං-අනුරාධපුරය I

අනුරාධපුරං බහූනනං පොරාණකරාජූනං රාජධානි අහොසි. තම්පන පණ්ඩුකාභය-රඤ්ඤා පතිට්ඨාපිතං.

දෙවානංපියතිස්සො නාම රාජාපි තත්ථ රජ්ජං කාරෙසි. සො රාජා ජම්බුදීපෙ ධම්මාසොකාධිරාජස්ස පියමිත්තො අහොසි.

දෙවානම්පියතිස්සො ධම්මාසොකස්ස පණ්ණාකාරානි පෙසෙසි, ධම්මාසොකොපි දෙවානම්පියතිස්සස්ස. ධම්මාසොකෙන පෙසිතෙසු පණ්ණාකාරෙසු එකං අතිවිය අනග්ඝං අහොසි. කිං තං? බුද්ධසාසනං. අජ්ජාපි බුද්ධසාසනං ඉධ දිප්පති ; ධම්මාසොකස්ස නිජභූමිභූතෙ පන ජම්බුදීපෙ ඉදනි බුද්ධසාසනං න දිප්පති.

සො අධිරාජා පබ්බජිතං අත්තනො පුත්තං මහාමහින්දථෙරං ලංකාදීපං පෙසෙසි, තථා අත්තනො ධීතරං සංඝ මිත්ත ථෙරිං, මහා බොධියා දක්ඛිණ සාඛඤ්ච.

අජ්ජ = අද (නි.)
අතිවිය = අතිශයෙන්. (නි.)
අධිරාජ = අධිරාජයා. (පු.)
අනග්ඝ = මිළනොකළහැකි ; අනගි. (3.)
අහොසි = විය
ඉදනි = දැන්. (නි.)
කාරෙසි = කරවිය.
කිං තං = එය කුමක්ද
ජම්බුදීපෙ = දඹදිව. (පු.)
දක්ඛිණසාඛා - දකුණුඅත්ත (ඉ.)
දිප්පති = බබළයි
පණ්ණාකාර = පඬුර. (න)
පතිට්ඨාපිත පිහිටුවනලද. (3)
පබ්බජිත = පැවිදි වූ. (පු.)
පියමිත්ත = ප්‍රියමිත්‍රයා. (පු.)
පුත්ත = පුත්‍රයා. (පු.)
පුර = නුවර. (න.)
පෙසිත = එවූ ; යැවූ (4)
පෙසෙසි = යැවීය, එවීය.
බුද්ධසාසන = බුදුසසුන. (න.)
මහාමහින්දථෙර = මහමිහිඳු. තෙරනම. (පු.)
මහාබොධි = මහාබොධිය. (ඉ.)

දෙවානම්පියතිස්ස = දෙවන පෑතිස් රජ. (පු.)
රජ්ජං කාරෙසි = රාජ්‍ය කරවීය.
රඤ්ඤා = රජු විසින්
ධම්මාසොකාධිරාජ = ධර්මාශොක අධිරාජතුමා. (පු.)
රාජ = රජ. (පු.)
රාජධානි = රජු වසන නුවර. (ඉ.)
නිජභූමි = සවකිය රට. (ඉ.)
ලංකාදීප = ලක්දිව (පු.)

ප්‍රශ්න

අනුරාධපුරං කස්ස රාජධානි? 2. තං කෙන පතිට්ඨාපිතං? 3. කො තත්ථ රජ්ජං කාරෙසි? 4. කො ධම්මාසොකස්ස පියමිත්තො? 5. ධම්මාසොකෙන කිං ඉධ පෙසිතං? 6. ඉදානි බුද්ධසාසනං කත්ථ දිප්පති? 7. කත්ථ තං න දිප්පති 8. මහින්දත්ථෙරො කස්ස පුත්තො? 9. සො ඉධ ආගන්ත්වා කිං අකාසි? 10. සඞ්ඝමිත්තා කස්ස ධීතා? 11. සා. කිං ආනෙසි? 12. දෙවානම්පියතිස්සො ධම්මාසොකස්ස කිං පෙසෙසි?

12. ද්වාදසමො සජ්ඣායො

අනුරාධපුරං-අනුරාධපුරය II

අනුරාධපුරෙ ථූපාරාමචෙතියං පුරාණතරං; තම්පන දෙවානංපිය-තිස්සෙන කාරාපිතං. අජ්ජාපි තං ජනනෙත්ත-මනොහරං වත්තති.

ජම්බුදීපතො සඞ්ඝමිත්තත්ථෙරියා ආනීතා බොධිසාඛාපිතෙන රඤ්ඤා මහාමෙඝවනෙ රොපිතා යාව අජ්ජතනා පවත්තති.

මරිචවට්ටි-මහාවිහාරො සුවණ්ණමාලී මහාචෙතියඤ්ච දුට්ඨගාමණී-රඤ්ඤා පතිට්ඨාපිතා ලොහපාසාදොපි තෙනෙ ච රඤ්ඤා කාරිතො.

පුරස්ස උත්තරපස්සෙ අභයගිරිවිහාරො වට්ටගාමණී-අභයරඤ්ඤා කාරාපිතො, පච්ඡා අනෙකෙහි රාජාමච්චාදීහි සංවඩ්ඪිතො.

ජෙතවන - මහාවිහාරො තන්නාමකචෙතියඤ්ච මහා - සෙනරඤ්ඤා පතිට්ඨාපිතා. ඉදානි පන අජානන්තා මනුස්සා

මහාබොධියා ආසන්නතරො අභයගිරිවිහාරොති ච, උත්තර-දිසාය පතිට්ඨිතො ජෙතවනවිහාරොති ච වදන්ති; තං න ගහෙතබ්බං.

අජානන්ත = නොදත්. (3.)

ආනීත = ගෙනෙන ලද. (3.)

ආරාම = සංඝාරාමය, උයන්, වත්ත. (පු.)

ආසන්නතර = වඩා ළංවූ. (3)

කාරාපිත, කාරිත = කරවූ සෑදවූ. (3.)

ජනනෙත්ත මනොහර = දනන් නෙත් සිත් පැහැරගන්නා. (3)

ජම්බුදීපතො = දඹදිවින්. (නි.)

තන්නාමක = ඒ නම ඇති (3)

ථූපාරාමචෙතිය = ථූපාරාම චෛත්‍යය. න.

දුට්ඨගාමිණිරඤ්ඤා = දුටුගැමුණු රජු විසින්

පවත්තති = පවතියි.

පුරත්ථිමදිසා = නැගෙනහිර පැත්ත (ඉ.)

පුරාණතර = වඩා පැරණි. (3.)

බොධිසාඛා = බෝ අත්ත. (ඉ.)

මරිචවට්ටි -මහාවිහාර=මිරිසවැටි මහාවිහාරය. (පු.)

රාජාමච්චාදීහි = රජ ඇමති ආදීන් විසින්

රොපිත = වවනලද. (3)

ලොහපාසාද = ලෝවාමහපාය (පු.)

වට්ටගාමිණි-අභයරඤ්ඤා= වළගම්බාරජු විසින්

වත්තති = පවතියි.

වොහරති = ව්‍යවහාර කරයි.

සංවඩ්ඪිත = වැඩිදියුණු කරන ලද ; විශාලකරන ලද. (3)

සුවණ්ණමාලි-මහාචෙතිය = රුවන්මැලිමහසෑය. (න)

ප්‍රශ්න

1. ථූපාරාමචෙතියං කෙන කාරිතං? 2. තං කත්ථ පතිට්ඨිතං? 3. මහාබොධිසාඛා කුතො ආනීතා? 4. සා කත්ථ රොපිතා? 5. සුවණ්ණමාලීචෙතියං කෙන කාරිතං? 6. මරිචවට්ටිවිහාරො කෙන පතිට්ඨාපිතො? 7. අභයගිරිවිහාරො කස්සං දිසායං? 8. සො කෙහි කාරාපිතො? 9. ජෙතවන විහාරො කෙන කාරිතො? 10. ලොහපාසාදෙ කත්ථ පතිට්ඨිතො?

13. තෙරසමො සජ්ඣායො

අම්හාකං ඤාතකා-අපේ නෑයෝ

මාතා, පිතා, භාතා, භගිනී, පුත්තො, ධීතා, මාතුලො, මාතුලානීති ආදයො ඤාතකා නාම.

මාතුයා භාතා මාතුලො, මාතුලස්ස භරියා මාතුලානී. මාතුයා භගිනී මාතුච්ඡා; පිතුනො භගිනී පිතුච්ඡා.

පිතුනො කණිට්ඨභාතා චූලපිතා: පිතුනො ජෙට්ඨභාතා මහාපිතා නාම

භගිනියා පුත්තො භාගිනෙය්‍යො; භගිනියා ධීතා භාගිනෙය්‍යා.

භාතරෙසු වුඩ්ඪතරා ජෙට්ඨභාතරො; දහරතරා කණිට්ඨභාතරො භගිනීසු වුඩ්ඪතරා ජෙට්ඨභගිනියො; දහරතරා කණිට්ඨභගිනියො.

භරියාය පිතා සසුරො නාම; භරියාය මාතා සස්සු නාම. සාමිකස්ස පිතාපි භරියාය සසුරොති වත්තබ්බො; තස්ස මාතා සස්සූති වත්තබ්බා.

කණිට්ඨභගිනී-බාලසොහොයුරී (ඉ.)
කණිට්ඨභාතා = බාලසොහොයුරා (පු.)
භාගිනෙය්‍ය = බෑනා. (පු.)
චූලපිතා = බාප්පා. (පු.)
ජෙට්ඨභාතා = වැඩිමහලු සොහොයුරා. (පු.)
ජෙට්ඨභගිනී = දෙටුසොහොයුරී. (ඉ.)
ජෙට්ඨතර=වැඩිමහලු වූ (3)
තථා = එසේ. (නි.)
දහරතර = වඩාබාලවූ. (3.)
නාම = නම් වේ (නි)
පිතා = පියා. (පිතු ශබ්ද) (පු.)

පිතුච්ඡා = පියාගේ සහෝදරී.(ඉ.)
භගිනී = සහෝදරිය. (ඉ.)
භරියා, භාර්යාව. (ඉ.)
භාතා = සොහොයුරා. (භාතු ශබ්ද)) (පු.
මාතා = මව (මාතු ශබ්ද-(ඉ.)
මාතුච්ඡා = මවගේ සහෝදරී. (ඉ)
මාතුල = මාමා (පු.)
මාතුලානී = නැන්ද. (ඉ.)
වත්තබ්බ = කියයුතු.(3)
සසුර = මාමණ්ඩි. (බිරියගේ හෝ හිමියාගේ පියා) (පු.)
සස්සු = නැන්දම්මා. (ඉ.)

ප්‍රශ්න

1. කෙ ඤාතකා ? 2. මාතුලො කස්ස භාතා? 3. මාතුලස්ස භරියා කා නාම? 4. කස්සා භගිනී මාතුච්ඡා? 5. ජෙට්ඨභාතා? 6. භරියාය පිතා කො නාම? 7. සස්සු කස්ස භරියා? 8. භගිනියා ධීතා කා නාම? 9. වුද්ධතරා භගිනී කථං වත්තබ්බා? 10. කො පිතුනො කණිට්ඨභාතා? 11. තුය්හං කති භාතරො? 12. කති භගිනියො තයා ජෙට්ඨතරා?

14. චුද්දසමො සජ්ඣායො

නගරං-නුවර

පුරා නගරානි පාකාරෙහි පරික්ඛිත්තානි. ඉදනිපි එකච්චෙසු නගරෙසු පාකාරා දිස්සන්ති.

නගරෙසු බහු වීථියො, තාසු එකච්චා මහන්තා, එකච්චා ඛුද්දකා. වීථීනං ද්වීසු පස්සෙසු මන්දිරානිපි ආපණාපි හොන්ති;ආපණෙසු බහූනි භණ්ඩානි වික්කිණනත්ථාය ඨපෙන්ති

නගරවීථීසු රත්තින්දිවං බහු මනුස්සා සඤ්චරන්ති. එකෙ අස්සෙ ආරුහිත්වා ගච්ඡන්ති; එකෙ රථෙසු නිසීදිත්වා යන්ති; එකෙ පදසා වජන්ති.

එකච්චෙසු නගරෙසු රාජූනං පාසාද හොන්ති. තෙ පාකාරෙහි ච ආරක්ඛකෙහි ච සුරක්ඛිතා. යස්මිං නගරෙ රාජමන්දිරං අත්ථි, තස්මිං රාජාමච්චානම්පි බහූනි මන්දිරානි සන්ති. තෙසං මන්දිරානං සමන්තා දස්සනීයානී උය්‍යානානි පොක්ඛරණියො ච හොන්ති.

ආපණෙසු වාණිජා භණ්ඩානි වික්කිණන්ති. නගරවාසිනො ගන්ත්වා තානි කිණන්ති මම සෙවකො ආපණතො එකං වත්ථං ආනෙසි.

අසස = අශ්වයා. (පු.)
ආනෙසි = ගෙනාවේය.
ආපණ = කඩය. (පු.)
ආරුහිත්වා = නැගී. (පු. ක්‍රි.)
උය්‍යාන = උයන. (න.)
එකෙ = ඇතැම් කෙනෙක්. (පු. බහු.)
කිණාති = මිලදී ගනී.
ඨපිත = තැබූ. (3)
දසසනීය=දැකුම්කටයුතු (3.)
දිසසති = පෙනේ.
ද්වීසු පසෙසසු = දෙපැත්තෙහි.
නගරවාසී = නුවරවැසියා. (පු.)
නගරවීථී = නුවරවීථිය. (ඉ.)
පදසා = පයින්
පරිකඛිත්ත = වටකළ (3)
පාකාර = ප්‍රාකාරය, කොටු බැම්ම. (පු.)
භණ්ඩ = බඩුව.න.
මන්දිර = විශාලගෙය. (න.)
යන්ති = යත්.
රත්තින්දිවං = රෑදවල්. (ක්‍රි. වි.)
රථ-රිය. (පු.)
රාජාමච්ච = රජුගේ ඇමතියා. (පු.)
වජති = යයි.
විකකිණාති = විකුණයි.
විකකිණනත්ථාය-විකිණීම පිණිස
විථී-වීථිය; වීදිය. (ඉ.)
සමන්තා = හාත්පස්හි. (නි).
සුරකඛිත = මනාසේ රැකී. (3.)
සෙවක = මෙහෙකරුවා. (පු)
පාසාද-ප්‍රාසාදය. (පු.)

ප්‍රශ්න

1. නගරං කෙන පරිකඛිත්තං? 2. වීථීනං පසෙසසු කිං අත්ථි? 3 ආපණෙසු භණ්ඩානි කිමත්ථාය ? 4. නගරවීථීසු කෙ සඤ්චරන්ති? 5. රථෙහි කෙ තත්ථ ගච්ඡන්ති? 6. රාජමන්දිරං කත්ථ අත්ථි? 7. කො රාජමන්දිරෙ වසති? 8. කො ආපණතො වත්ථං ආනෙසි? 2. මන්දිරානං සමන්තා කිං අත්ථි? 10. පාසාද කෙහි රකඛිතා?

15. පඤ්චදසමො සජ්ඣායො

අරඤ්ඤං -වනය

අරඤ්ඤෙසු බහු රුකඛලතා, නානාගච්ඡා ච සන්ති. තෙසු සීහා, ව්‍යාඝ්‍රා, දීපයො, මිගා, පකඛිනො ච වසන්ති. තථා අජගරාදයො සප්පා, ගොධා ච.

සීහ ව්‍යග්ඝා මිගෙ මාරෙත්වා ඛාදන්ති එකච්චෙ මනුස්සා ගන්ත්වා මිගෙ මාරෙත්වා මංසං ආහරිත්වා තෙන ජීවිකං කප්පෙන්ති. එකච්චෙ තතො මධුං ආහරිත්වා වික්කිණන්ති.

අරඤ්ඤෙ රුක්ඛානං සාඛාසු වානරා වසන්ති. තෙ තෙසං පණ්ණානිපි ඵලානිපි ඛාදන්ති. තෙ මංසං න ඛාදන්ති.

එකච්චාසු අටවීසු හත්ථිනො වසන්ති. තෙ පන සබ්බෙහි තිරච්ඡානෙහි මහන්තතරා. එකච්චානං හත්ථීනං චෙ දාඨා මුඛතො බහි නික්ඛන්තා. තෙ තෙහි දන්තෙහි හින්තාලරුක්ඛෙ ඵාලෙත්වා තෙසං මිඤ්ජං ඛාදන්ති

හත්ථිසු මතෙසු මනුස්සා තෙසං දන්තෙ ගහෙත්වා. අධිකමූලෙන වික්කිණන්ති හත්ථිනො උදකෙ නිමුජ්ජිතුං ඉච්ඡන්ති. මනුස්සෙහි බද්ධා තෙ කාලන්තරෙන මනුස්සානං වචනකරා හොන්ති.

අජගර = පිඹුරා. (පු)
අටවි = මහ වනය. (ඉ.)
අධිකමූලෙන = අධික මිල ගණනකින්
ඉච්ඡති = කැමති වේ
කාලන්තරෙන = කලක් ඇවෑමෙන්
ගොධා = තලගොයා. (ඉ.)
ජීවිකං කප්පෙති = ජීවිකාව කරයි.
තිරච්ඡාන = තිරිසනා (පු.)
දන්ත = දත. (පු.)
දාඨා = දළය (ඉ.)
දීපි = දිවියා, කොටියා. (පු.)
නානාගච්ඡ = නොයෙක් පැලෑටි
නික්ඛන්ත = නික්මුණු, නෙරාගිය (3.)
නිමුජ්ජිතුං = ගිලෙන්ට. (නි.)
ඵාලෙත්වා = පළා.(පූ.ක්‍රි)
බද්ධ = බඳන ලද. (3)
බහි = පිටත. (නි.)
මහන්තතර=වඩා මහත්. (3)
මාරෙත්වා = මරා. (පූ. ක්‍රි.)
මිග = මුවා. (පු.)
මුඛතො = කටින්. (නි.)
වචනකර = කීදේ කරන. (3)
වන = වනය. කැලෑව. (නි)
වානර = වඳුරා. (පු.)
ව්‍යග්ඝ = ව්‍යාඝ්‍රයා. (පු)
සප්ප සර්පයා = (පු.)
සීහ = සිංහයා. (පු.)
හත්ථිසු මතෙසු = ඇතුන් මළ කල්හි
හින්තාල = කිතුල් (පු.)

ප්‍රශ්න

1. මිගපක්ඛිනො කත්ථ වසන්ති? 2. සීහ-ව්‍යග්ඝා කිං ඛාදන්ති? 3 හත්ථිනො දන්තෙහි කිං කරොන්ති? 4 කො තිරච්ඡානෙසු මහන්තතරො? 5 මනුස්සා හත්ථිදන්තෙහි කිං කරොන්ති? 6 වානරා කිං ඛාදන්ති? 7 කෙ රුක්ඛසාඛාසු වසන්ති? 8 කෙසං දාඨා මුඛතො බහි නික්ඛන්තා? 9 මනුස්සා මිගෙ මාරෙත්වා කිං කරොන්ති? 10 කෙ උදකෙ නිමුජ්ජිතුං ඉච්ඡන්ති ?

16. සොළසමො සජ්ඣායො

සිද්ධත්ථකුමාරො-සිදුහත්කුමරා I

සිද්ධත්ථකුමාරො උත්තරජම්බුදීපෙ හිමවන්තාසන්නෙ සක්‍යජනපදෙ නිබ්බත්ති. තස්ස පිතා සුද්ධොදනො රාජා, මාතා මහාමායා දෙවී.

සො දහරකාලෙ සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හි. සොළසවස්සකාලෙ යසොධරං නාම සක්‍යකුමාරිං අත්තනො භරියට්ඨානෙ ඨපෙසි.

තස්ස මාතා තස්ස අතිදහරකාලෙ යෙව කාලමකාසි තතො තස්ස මාතුච්ඡා මහාපජාපතී ගොතමී තං පොසෙසි. මහාපජාපතියා පුත්තො නන්දකුමාරො සිද්ධත්ථස්ස කණිට්ඨභාතා අහොසි.

සිද්ධත්ථස්ස පුත්තො රාහුල කුමාරො. තස්ස ජාතදිවසෙ එකූනතිංසවයො සිද්ධත්ථො බොධිසත්තො පබ්බජි. පබ්බජන්තො සො පිතුසන්තකං රජ්ජං, පියභරියං, පියපුත්තං ඤාතකෙ ච පහාය ගතො.

අතිදහරකාලෙ = ඉතා බාල කාලයෙහි
උගගණ්හි = ඉගෙන ගත්තේය.
උත්තරජම්බුදීප = උතුරු දඹදිව. (පු.)
එකූනතිංසවස = අවුරුදු 29 ක් වයසැති (3)
කාලමකාසි = මළේය.
ගත = ගිය ; ගියාවූ (3)
ඨපෙසි = තැබුදැය.
දහරකාල = ළදරු කාලය. (පු)
නිබ්බත්ති = උපන්නේය.
පබ්බජන්ත = පැවිදි වෙන (3)
පබ්බජි = පැවිදි විය
පහාය = හැරදමා. (පු. ක්‍රි)
පිතුසන්තක = පියා සතු වූ (3)
පියපුත්ත = ප්‍රිය පුත්‍රයා. (පු.)
පියභරියා = ප්‍රිය භාර්යාව. (ඉ.)
පොසෙසි=පෝෂණය කෙළේය
බොධිසත්ත=ධර්මාවබොධයෙහි ඇලුණු; බෝසත් (3)
භරියට්ඨාන=භාර්යා තනතුර.(න)
මහාපජාපතීගොතමී=මහා-ප්‍රජාපතී ගොතමී දේවිය. (ඉ.)
යෙව = (නියම කිරීමෙහි නිපාතයක්) (ම.)
රජ්ජ = රාජ්‍යය. (න
සක්‍යකුමාරී = ශාක්‍යවංශයේ කුමාරිය. (ඉ.)
සක්‍යජනපද = ශාක්‍ය ජන-පදය. (පු.)
සොළසවස්සකාලෙ = දහසය-හැවිරිදි කාලයෙහි
හිමවන්තාසන්න = හිමාලය-පර්වතයට සමීප වූ. (3.)

ප්‍රශ්න

1. සිද්ධත්ථකුමාරො කස්ස පුත්තො? 2. මායාදෙවී කස්ස මාතා? 3. නන්දකුමාරො කස්ස පුත්තො? 4. රාහුලස්ස මාතා කා නාම? 5. බොධිසත්තො කස්මිං වයෙ පබ්බජි? 6 කා සිද්ධත්ථස්ස භරියා? 7. කා සිද්ධත්ථං පොසෙසි? 8. කා සුද්ධොදනස්ස භරියා? 9 යසොධරාය පුත්තො කො නාම? 10. මහාමායා කද කාලමකාසි? 11. සිද්ධත්ථො කිං පහාය ගතො? 12. සො කිමත්ථාය ගතො.

17. සත්තරසමො සජ්ඣායො

සිද්ධත්ථකුමාරො-සිදුහත් කුමරා II

සිද්ධත්ථකුමාරො අත්තනො භවනා නික්ඛමිත්වා කන්ථකං නාම අස්සං අභිරුහිත්වා ගතො තෙන සද්ධිං ඡන්නො නාම අමච්චොපි අගමාසි.

සිද්ධත්ථො අනොමා නදීතීරෙ පබ්බජිත්වා ඡන්නං කන්ථකඤ්ච අත්තනො නගරං පෙසෙසි. කන්ථකො සොකෙන අන්තරාමග්ගෙ කාලමකාසි.

පබ්බජිතො කුමාරො අනුක්කමෙන රාජගහනගරං පාපුණිත්වා තත්ථ පිණ්ඩාය චරි. සො ඡවස්සානි දුක්කරං තපොකම්මං කරි. තතො පච්ඡා උරුවෙලං නාම පදෙසං ගන්ත්වා නෙරඤ්ජරාය නදියා තීරෙ විහාසි.

තත්ථ වසන්තො සො එකස්මිං වෙසාඛපුණ්ණමදිවසෙ රත්තියං බුද්ධත්තං පාපුණි. තතො පට්ඨාය සො ගොතමො සම්මාසම්බුද්ධො ති ලොකෙ පාකටො අහොසි.

අගමාසි=ගියේ ය.
අන්තරාමග්ගෙ=අතරමග. (පු)
අනුක්කමෙන=පිළිවෙළින් (ක්‍රි. වි.)
අනොමා නදීතීරෙ=අනොමා නම් ගංතෙරදී
අමච්ච=ඇමතියා. (පු.)
චරි=හැසුරුණේය.
ඡවස්සානි=අවුරුදු සයක්
තතො පච්ඡා=ඉන්පසු. (නි.)
තතො පට්ඨාය= එතැන් පටන්
තපොකම්ම = තපස්රැකීම. (න.)
තීර= ඉවුර. (න.)
දුක්කර=කිරීමට අපහසු. (3)
නදී=ගඟ. ඉ
නික්ඛමිත්වා=නික්මී. (පූ. ක්‍රි.)
පාපුණි=පැමිණියේය.
පාපුණිත්වා=පැමිණ (පූ. ක්‍රි.)
පාකටො අහොසි=ප්‍රකටවිය.
පිණ්ඩාය=පිඬු පිණිස
බුද්ධත්ත=බුදුබව (න.)
භවන= මාලිගාව. (න. න)
රාජගහනගර=රජගහ නුවර
විහාසි= විසුවේය
වෙසාඛපුණ්ණමී=වෙසක් පුර පසළොස්වක. (ඉ.)
සම්මාසම්බුද්ධ= සම්‍යක්-සම්බුදු රජ (පු.)

ප්‍රශ්න

1. සිද්ධත්ථො කෙන සද්ධිං ගතො? 2. සො කං ආරුහිත්වා ගතො? 3. සො කස්මිං ඨානෙ පබ්බජි? 4. පබ්බජිත්වා කුහිං ගතො? 5. සො කන්ථකං කත්ථ පෙසෙසි? 6. පාපුණි නු කන්ථකො නගරං? 7. කුමාරො කද බුද්ධත්තං පාපුණි? 8. සො කස්මිං පදෙසෙ බුද්ධත්තං පාපුණි? 9 තතො පට්ඨාය සො කෙන නාමෙන පාකටො අහොසි? 10 සො කති වස්සානි තපොකම්මං අචරි?

18. අට්ඨාරසමො සජ්ඣායො

බුද්ධො භගවා-භාග්‍යවත් බුදුරජ

සිද්ධත්ථකුමාරො පඤ්චතිංසති-වස්සකාලෙ බුද්ධත්තං පත්තො. බුද්ධො හුත්වා පඨමං ධම්මං දෙසනත්ථාය බාරාණසිං අගමාසි. තත්ථ අත්තනො පුබ්බ- සහායකානං පඤ්චන්නං තාපසානං ධම්මං දෙසෙසි.

තතො යසං සෙට්ඨිපුත්තං පබ්බාජෙසි. වස්සාවසානෙ තතො උරුවෙලං ගන්ත්වා උරුවෙල-කස්සපාදයො තයො ජටිලෙ සහ පරිසාහි දමෙත්වා පබ්බාජෙත්වා තෙහි සද්ධිං රාජගහං පාවිසි.

තත්ථ සපරිසං බිම්බිසාර-රාජානං පසාදෙත්වා තෙන රඤ්ඤා දින්නං වෙළුවනාරාමං පටිග්ගහෙත්වා දුතියං වස්සානං තත්ථ විහරි. වස්සානාතික්කමෙ අත්තනො ජාතනගරං කපිලවත්ථුං අගමාසි.

සො භගවා තත්ථ තත්ථ ධම්මං දෙසෙන්තො පඤ්චචත්තාළීස-වස්සානි මහාජනහිතං කත්වා ජාතියා අසීතිමෙ වස්සෙ කුසිනාරාය මල්ලානං සාලවනෙ පරිනිබ්බායි.

අසීතිම= අසූවෙනි (3.)
ජාතියා= උත්පත්තියෙන්
කත්වා= කොට, (පු, ක්‍රි,)
ජටිල=ජටා ඇති තාපසයා, පු
ජාතනගර=උපන්නුවර, (න,)
තාපස=තවුසා, (පු,)
දමෙත්වා= දමනයකොට, (පු, ක්‍රි,
දුතිය= දෙවෙනි, (3)
දෙසෙන්ත=දේසනාකරන, (3)
දෙසෙසි - දේසනා කළේය.
ධම්ම= ධර්මය. (පු.)

ධම්මදෙසනත්ථාය=දහම් දෙසීමට.
පඤ්චතිංසවස්සකාලෙ=තිස් පස්හැවිරිදි කල්හි
පඤ්චචත්තාළීස-වස්සානි= අවුරුදු 45 ක්
පටිග්ගහෙත්වා= පිළිගෙන, (පු, ක්‍රි)
පබ්බාජෙසි= පැවිදිකරවිය.
පරිනිබ්බායි=පිරිනිවීය, පිරිනිවන් පෑවේය.

පසාදෙත්වා= පහදවා (පු. ක්‍රි.)
පුබ්බසහායක = පෙර මිත්‍රව
විසූ (3.)
මල්ල=මල්ලරාජවංශිකයා. (පු.
මහාජනහිත=මහජන වැඩ. (න)
වස්සකාල=වර්ෂාකාලය (පු.)
වස්සානාතික්කමෙ; වස්සාවසානෙ-
=වර්ෂාකාලය ඉක්මුණු විට
සපරිස= පිරිස් සහිත වූ. (3)
සහ පරිසාහි=පිරිස් සමග
සාලවන = සල්වනය. (න.)
සෙට්ඨිපුත්ත=සිටු පුත්‍රයා. (පු.)

ප්‍රශ්න

1. සිද්ධත්ථකුමාරො කස්මිං වයෙ බුද්ධත්තං පත්තො? 2. සො ධම්මං දෙසිතුං කත්ථ අගමාසි? 3. සො කෙසං පඨමං ධම්මං දෙසෙසි? 4. සො පඨමං කං පබ්බාජෙසි? 5 භගවා උරුවෙලං ගන්ත්වා කිං අකාසි? 6. උරුවෙලතො කං ඨානං අගමාසි? 7. බිම්බිසාර-රාජා කත්ථ විහරි? 8 සම්බුද්ධො රාජගහතො කං ඨානං අගමාසි? 9 සො දුතියං වස්ස කාලං කත්ථ වසි ? 10 වෙළුවනාරාමො කෙන දින්නො?

19. එකූනවීසතිමො සජ්ඣායො

හත්ථී-ඇතා I

හත්ථී සබ්බෙසු චතුප්පදෙසු මහන්තතමො. හත්ථිනො වනෙසු වසන්ති. තෙ පන මහාථාමා, තිණපණ්ණ-භක්ඛා

හත්ථිනො චත්තාරො පාද ථම්භාකාරා, දෙව කණ්ණා සුප්පාකාරා අක්ඛිනි ඛුද්දකානි.

තස්ස නාසා අතිදීඝා පඤ්චහත්ථප්පමාණා; සා පන සොණ්ඩාති වුච්චති. තාය සො අස්සාස-පස්සාසං කරොති ජලං ගහෙත්වා මුඛෙ ආසිඤ්චති, තිණපණ්ණානි සාඛායො ච භඤ්ජති; අම්හාකං හත්ථෙන විය සො තාය රුක්ඛාදයො ආකඩ්ඪති; අඤ්ඤානිපි හත්ථකරණීයානි කරොති; තස්මා සො 'හත්ථී' 'කරී' ති නාමානි ලභි.

වනගතා හත්ථිනො චණ්ඩා; තෙ මනුස්සෙ දිස්වා අනුබන්ධිත්වා මාරෙනති. තථාපි මනුස්සපථං නෙත්වා දමිතා තෙ මනුස්සානං වචනකරා විනීතසෙවකා විය හොන්ති.

හත්ථිනො සබ්බරට්ඨෙසු න හොන්ති; සීතාධික-දෙසෙසු තෙ න දිස්සන්ති. ලඞ්කාදීපෙ බහු හත්ථිනො වසන්ති.

අතිදීඝ= ඉතා දික් 3
අනුබන්ධිත්වා=ලුහුබැඳ (පු. ක්‍රි)
අස්සාස-පස්සාස=හුස්මගැනීම. හා පිටකිරීම. (පු.)
ආකඩ්ඪති=අදී.
ආසිඤ්චති=වත්කරයි.
කරී, හත්ථී= ඇතා, අත් ඇත්තා. (පු.)
චණ්ඩ=නපුරු වූ (3)
චතුප්පද=සිවුපාවා. (පු.)
තස්මා=එහෙයින්. (නි.)
තිණපණ්ණ-භක්ඛ=තණ හා කොළ කන, (3.)
ථම්භාකාර=කණු වැනි, (3.)
දමිත=දමනය කළ, (3)
නෙත්වා= ගෙනගොස් (පු. ක්‍රි.)
පක්ඛිපති=දමයි
පඤ්චහත්ථප්පමාණ=පස් - රියන් පමණ දිග ඇති. (3)
භඤ්ජිත්වා=කඩා (පු. ක්‍රි.)
මනුස්සපථ=මිනිස් වාසය- ඇති තැන. (පු.)
මහන්තතම=අතිශයින් මහත් (3.)
මහාථාම= මහත් ශක්තිය ඇති (3)
ලභි=ලැබීය
වනගත=වනයෙහි වසන. (3)
විනීතසෙවක=හික්මුණු මෙහෙකරුවා, (පු.)
සුප්පාකාර= කුලු වැනි, (3)
සොණ්ඩා=හොඬය. (ඉ.)

ප්‍රශ්න

1, හත්ථිනො කිං ඛාදන්ති ? 2, තස්ස පාදා කීදිසා ? 3, සොකෙන ජලං මුඛෙ ආසිඤ්චති? 4, සො සොණ්ඩාය කිං කරොන්ති ? 5, චණ්ඩා හත්ථිනො කිං කරොන්ති? 6, හත්ථී කෙන තිණපණ්ණානි භඤ්ජති? 7, කථං තෙ රුක්ඛෙ ආකඩ්ඪන්ති? 8, දමිතා හත්ථිනො කීදිසා ? 9. සන්ති ලංකාදීපෙ හත්ථිනො? 10, කත්ථ තෙ න විජ්ජන්ති? 11, තස්ස අක්ඛීනි කීදිසානි? 12. දිට්ඨා තයා හත්ථිනො?

20. වීසතිමො සජ්ඣායො

හත්ථී- ඇතා II

හත්ථිනො කාලවණ්ණා පාසාණ-පබ්බතා විය දිස්සන්ති සෙතා හත්ථිනොපි සන්ති ති වදන්ති; තථාපි තෙ ලොකෙ දුල්ලභා ස්‍යාමදෙසවාසිනො සෙතහත්ථිං ලභිත්වා මහන්තං සක්කාරං කරොන්ති.

මනුස්සා හත්ථිං වාහනං කරොන්ති; අථ වා තෙසං පිට්ඨිං ආරුහිත්වා ගච්ඡන්ති. පුබ්බෙ සබ්බෙසං රාජූනං හත්ථිවාහනානි අහෙසුං; තථා තෙසං යුද්ධත්ථාය හත්ථිසෙනාපි අහොසි.

රාජා සුසික්ඛිතං විභූසිතං එකං මහාහත්ථිං ආරුහිත්වා යාති. සො පන මඞ්ගල- හත්ථීති වුච්චති සබ්බෙපි සෙතවණ්ණ රාජාරහා මංගල-හත්ථිනොති වදන්ති.

හත්ථිධෙනු 'හත්ථිනී'' ති ච 'කරිනී'' ති ච කණෙරුතීච වුච්චති. හත්ථිනංචෙ දාඨා අතිදීඝා, මුඛතො නික්ඛන්තා; හත්ථිනීනං දාඨා න තථා දීඝා.

ජම්බුදීපෙ ලංකාදීපෙ ච උස්සවදිවසෙසු විභූසිතා හත්ථිනො නීයන්ති. සෙඩ්ඛණ්ඩසෙල-නගරෙ දාඨාධාතු-මහුස්සවෙ වත්තමානෙ බහූ හත්ථිනො පස්සිතුං සක්කා.

උස්සවදිවස-උත්සව දවස (පු.)
දාඨාධාතු මහුස්සව-දළදා පෙරහැර. (පු.)
දුල්ලභ-ලැබීමට අපහසු. (3)
නීයන්ති-ගෙනයනු ලැබෙත්.
පස්සිතුං- බලන්ට. (නි)
පාසාණ පබ්බත-ගල් පර්වතය. (පු.)
මංගලහත්ථි මගුලැතා. (පු)
යුද්ධත්ථාය- යුද්ධය පිණිස
ස්‍යාමදෙස සියම්රට. (පු)
රාජාහ-රජුට සුදුසු (3.)
රාජරහ - රජුන්ට සුදුසු.(3.)
වත්තමානෙ - පවත්නා කල්හි
වදන්ති-කියත්
විභූසිත-සැරසූ

වාහන-නැගීයන කරත්ත ආදිය. (න)
සක්කා-හැකිය. (නි.)
සක්කාර-සංග්‍රහය. (පු.)
සුසික්ඛිත-මනාසේ හික්මවූ(3)
සෙතහත්ථි-සුදු ඇතා (පු)
සෙඩ්ඛණ්ඩසෙල නගර- සෙංකඩගල (මහනුවර) (න)
ස්‍යොම දෙස - සියම්රට
හත්ථිධෙනු- ඇතින්නී. (ඉ.) හත්ථිනී
හත්ථිවාහන-ඇත්වාහනය. (න.)
හත්ථිසෙනා- ඇත්සේනාව. (ඉ)

ප්‍රශ්න

1. හත්ථිනො කිංවණ්ණා? 2. කො මංගලහත්ථී වුච්චති? 3. රාජා කීදිසං හත්ථිං ආරුහති? 4. විභූසිතා හත්ථිනො කද නීයන්ති? 5. ස්‍යාමදෙස වාසීනො සෙතහත්ථිං ලභිත්වා කිං කරොන්ති? 6. හත්ථිධෙනුයා නාමං කිං? 7. කත්ථ බහු හත්ථිනො පස්සිතුං සක්කා? 8. සෙතහත්ථිනො කත්ථ සන්ති? 9. පුබ්බ රාජානො කං ආරුහිත්වා ගච්ඡිංසු? 10. සන්ති හත්ථිනීනං දය්ා?

21. එක වීසතිමො සජ්ඣායො

සීහො මිගරාජා= මෘගරාජ වූ සිංහයා

සීහො මිගානං රාජා. සො ගජො විය න මහාකායො; තථාපි මහාථාමො. මහන්තතරොපි සීහො පමාණතො මහා ගොණප්පමාණො න හොති.

සීහස්ස රවං සුත්වා සබ්බ තිරච්ඡානා භායන්ති. මහාකායොපි ගජො තස්ස නාදං සුත්වා පලායති. එකද සීහො ගජානං මත්ථකෙ පතිත්වා තෙසං සීසානි විදරෙත්වා මත්ථලුඞගානි ඛාදති.

එකද සො අඤ්ඤෙ මිගෙ මාරෙත්වා ඛාදති. ඉදනි ලංකාය අරඤ්ඤෙසු සීහා න සන්ති. අප්‍රිකාමහාදීපෙ ඉදනිපි බහු සීහා වසන්ති.

බහුසු රට්ඨෙසු මනුස්සානං විනොදය ඨපිතෙසු තිරච්ඡානුය්‍යානෙසු සීහා දිස්සන්ති. ජම්බුදීපෙ කලිකතාදි-මහානගරෙසු තාදිසානි උය්‍යානානි සංවිජ්ජන්ති. ලංකාය කොළම්බනගරාසන්නෙ තාදිසං එකමුය්‍යානං සංවිජ්ජති.

ලංඩන්නගරෙ තිරච්ඡානුය්‍යානෙ ජාතා වීසතිමත්තා සීහපොතකා මයා දිට්ඨා. සුනඛප්පමාණා දස්සනීයා, කෙනචි අබඩා, තෙ පොතකා එකස්මිං ඨානෙ කිළමානා අට්ඨංසු. තෙ මනුස්සෙ දිස්වා න භායන්ති; තථා මනුස්සානං අන්තරායම්පි න කරොන්ති.

ජම්බුදීපෙ සාවත්ථිනගරතො අවිදූරෙ බලරාමපුරෙ සුදස්සනීයං තිරච්ඡානුය්‍යානං අත්ථි; තත්ථ වඩ්ඪිතකායා බහූ සීහා, සීහියො, සීහපොතකා ච සන්ති.

අට්ඨංසු= සිටියාහුය.
අන්තරාය=අනතුර= (පු.)
අබද්ධ= නොබඳින ලද. (3)
අවිදූර= නුදුරුතැන. න. නුදුරු වූ (3)
කලිකතානගර=කල්කටා-නුවර. (න.)
කීළමාන= සෙල්ලම් කරන (3.)
කෙනචි=කිසිවකින් කිසිවකු විසින්
ගජ=ඇතා. (පු)
ජාත=උපන් (3.)
දිට්ඨ=දක්නාලද (3)
තාදිස=එවැනි (2)
තිරච්ඡාන=තිරිසනා. (පු)
තිරච්ඡානුය්‍යාන= සත්ත්වෝද්‍යානය. (න.)
නාද=නාදය. (පු.)
පමාණතො=ප්‍රමාණයෙන්. (නි.)
පතිත්වා=වැටී. (පු. ක්‍රි.)
භායිත්වා=භයවී. (පු. ක්‍රි.)
මත්ථකෙ=මත්තෙහි
මත්ථලුඞ්ග=හිස්මොළය. (න)
මහාගොණප්පමාණ=මහා ගොනකු පමණැති. (3)
මිගරාජ=මෘගයන්ගේ රජ. (පු.)
රව=නාදය. (පු.)
වඩ්ඪිතකාය=වැඩුණු ශරීර ඇති. (3)
විද්දරෙත්වා=පළා. (පු. ක්‍රි.)
විනොදය= විනෝදය (සතුට) පිණිස
වීසතිමත්ත=විස්සක් පමණ (3)
සීහපොතක=සිංහපැටියා. (පු)
සීහී=සිංහදෙන. (ඉ.)
සුනඛප්පමාණ=බල්ලන් පමණැති.(3)

ප්‍රශ්න

1. කො මිගානං රාජා? 2. සීහො ගජො විය මහන්තො හොති නු? 3. සීහො කිං ඛාදති? 4. සො තිණම්පි ඛාදති නු ? 5. සන්ති ලංකායං සීහා? 6. ඉදානි සීහා කත්ථ වසන්ති? 7. බලරාමපුරෙ කිං අත්ථි? 8. තිරච්ඡානුය්‍යානෙ සීහපොතකා කිං කරිංසු? 9. භායති ගජො සීහම්හා? අථවා සීහො ගජම්හා? 10. සීහස්ස නාදං සුත්වා කෙ භායන්ති? 11. සීහො ගජො විය මහාථාමො? 12. කස්ස කායො මහන්තතරො, සීහස්ස, අථ වා ගජස්ස?

22. බාවීසතිමො සජ්ඣායො

මයූරො=මොනරා

මයූරො පක්ඛීනං රාජාති වුච්චති. සබ්බෙසු පක්ඛීසු මයූරො දස්සනීයරූපො. නිලාදිවණ්ණයුත්තො තස්ස කායො අතිවිය සොභති.

තස්ස කායො මහාකුක්කුටප්පමාණො. තතො ථොකං මහන්තතරො වා; තස්ස නාදෙ සප්පානං භයාවහො සො සප්පෙ දිස්වා, මාරෙත්වා ඛාදති.

සූරියෙ උදිතෙ මයූරො පිඤ්ඡානි පසාරෙත්වා නච්චන්තො විය තිට්ඨති. පසාරිත පිඤ්ඡා මයූරො අතිදස්සනීයො මයූරධෙනු පන න තථා දස්සනීයා.

පුරා සබ්බෙ පක්ඛිනො හිමවන්තෙ සන්නිපතිත්වා ''පක්ඛීහි පි එකං රාජානං උච්චිනිතුං වට්ටතී''ති සාකච්ඡං කරිංසු. තදා තෙ රාජත්තාරහං එකං පක්ඛිං විචිනන්තා එකං උලූකං දිස්වා 'එසො රාජත්තාරහො'' ති ආහංසු. එකො කාකො තං ඔලොකෙත්වා ''පස්සථ භො ඉමස්ස අක්ඛීනි; යදි ඉමස්මිං උස්සවකාලෙපි ඉමස්ස අක්ඛීනි භයාවහානි, ඉමස්මිං කුද්ධෙ තානි කීදිසානි භවිස්සන්ති? නමයහං එතස්ස රජ්ජදානං රුච්චතී'' ති ආහ. තතො තෙ එකං මයූරං අත්තනො රාජත්තෙ ඨපෙසුං.

අතිදස්සනීය=අතිශයෙන් දැකුම්කලු (3)
අතිදීඝ=ඉතා දික් (3.)
උස්සවකාල=උත්සව කාලය. (පු)
උලූක=බකමූණා. (පු.)
උච්චිනිතුං= තෝරන්ට. (නි.
කීදිස=කෙබඳු (3)
කුද්ධ=කිපුණු (3)
දස්සනීයරූප=දැකුම්කලු- රූපයක් ඇති. (3
මයූරධෙනු=මොනරදෙන (ඉ.)
නච්චන්ත=නටන, නටමින්. (3)
නීලාදිවණ්ණයුත්ත=නිල් ආදි පැහැයෙන් යුත් (3)
පසාරිතපිඤ්ඡ=පිල්විදහාගත් (3)
පසාරෙත්වා=විහිද. (පු. ක්‍රි.)
පිඤ්ඡ=පිල; වලිගයේ පිහාට්ට. (න.
භයාවහ=භය එළවන (3)
භවිස්සති=වන්නේය
භො = එම්බා (නි.)
වට්ටති=වටී

මහාකුක්කුට=මහාකුකුළා. (පු) විචිනන්ත=සොයන. (3)
රජ්ජදාන = රාජ්‍යය දීම. (න.) සාකච්ඡා=සාකච්ඡාව. (ඉ.)
රාජත්ත=රජබව. (න.) සන්නිපතිත්වා=රැස්වී. (පු. ක්‍රි.)
රාජත්තාරහ=රජබවට සුදුසු (3.) සොභති=බබළයි.
රුච්චති=රුචිවේ.

ප්‍රශ්න

1. මයූරො කෙසං රාජා? 2. සො කිං වණ්ණො? 3. පක්ඛිනො හිමවන්තෙ සන්නිපතිත්වා කිං කරිංසු? 4. උලූකො කස්මා රජ්ජං න ලභි? 5. මයූරස්ස නාදෙ කෙසං භයාවහො? කස්මා සො භයාවහො? 7. පක්ඛිනො අත්තනො රාජත්තාය කං උච්චිනිංසු? 8. දීඝො කදාචි තයා මයූරො? 9. සො පමාණෙන කීවමහන්තො? 10. මයූරධෙනුපි මයූරො විය දස්සනීයා නු?

23. තෙවීසතිමො සජ්ඣායො

පදුමසරං=පියුම්විල

අම්හාකං ගාමාසන්නෙ රමණීයං පදුමසරං අත්ථි. තත්ථ පදුමානි, උප්පලානි, කුමුදානි ච පුප්ඵන්ති. උප්පලානි නීල-රත්ත-සෙත-වණ්ණානි.

පදුමානි පාතො විකසන්ති, සායං සංකුචන්ති. උප්පලානි රත්තියං විකසිත්වා දිවා මජ්ඣණ්හකාලෙ සංකුචන්ති. තෙහි රෙණුහරණත්ථාය අරඤ්ඤතො මධුකරා ආගච්ඡන්ති. තෙ රෙණුවො හරිත්වා තෙහි මධුං සම්පාදෙන්ති.

ඉමස්මිං සරෙ බහූ මච්ඡා ච කුම්මා ච වසන්ති. බකාපි ආගන්ත්වා මච්ඡෙ ගණ්හිතුං තත්ථ තත්ථ තිට්ඨන්ති.

මයං සරමොතරිත්වා පදුමානි භඤ්ජිත්වා හරිත්වා තෙහි චෙතියං පූජෙම. අම්හාකං භගිනියො තතො උප්පලානි ආහරිත්වා තෙහි බුද්ධං පූජෙන්ති. එකච්චෙ මනුස්සා තතො භිස-මුළාලං ආහරිත්වා ඛාදන්ති. මයං එකදා තතො පදුමිනීපත්තානි ආහරිත්වා තෙසුං ඔදනං පක්ඛිපිත්වා භුඤ්ජාම.

ආහරිත්වා=ගෙනවුත්. (පු. ක්‍රි.)
උප්පල=මානෙල් (න)
ඔතරිත්වා=බැසඃ (පු. කි)
කුම්ම=ඉබ්බා. (පු)
කුමුද=කොමද නම් සුදු සිහින් මල් වර්ගය. (න.)
ගණ්හිතුං= අල්වාගන්ට (නි)
ගාමාසන්නෙ=ගම අසළ
පදුම=නෙළුම්මල (න)
පදුමිනීපත්ත=නෙළුම් කොළය
පුප්ඵන්ති=පිපේ
පූජෙන්ති= පුදත්
භිස-මුළාල=නෙළුම් අල හා මුල්. (න.)

මච්ඡ=මත්ස්‍යයා. (පු)
මජ්ඣණ්හකාල=ඉරමුදුන් කාලය. (පු.)
මධුකර=මීමැස්සා. (පු.)
රමණීය=රම්‍ය, සිත් අලවන (3,)
රෙණු=මල්රොන් (පු)
රෙණුහරණත්ථාය= රොන් ගෙනයාම පිණිස
විකසති=පිපේ
විකසිත්වා=පිපී. (පු. ක්‍රි.)
සංකුචති = හැකිළේ
සායං= හවස්හි. (නි.)
සම්පාදෙති=සම්පාදනය කරයි.
හරිත්වා= ගෙනගොස්. (පු. ක්‍රි)

ප්‍රශ්න

1. පදුමසරං කත්ථ අත්ථි? 2. තත්ථ කිං පුප්ඵන්ති? 3. කෙ තත්ථ වසන්ති? 4. බකා තත්ථ කිං කරොන්ති?. 5. තුම්හෙ පදුමානි භඤ්ජිත්වා කිං කරොථ? 6. මධුකරා කිං කරොන්ති? 7. කථං තෙ මධුං සම්පාදෙන්ති? 8. භිසමුළාලෙහි කිං කරොන්ති? 9. පදුමානි කදා පුප්ඵන්ති? 10. උප්පලානි කදා සංකුචන්ති? 11. පදුමිනීපත්තෙහි කිං කරොන්ති? 12. කා උප්පලානි ආහරිත්වා කිං කරොන්ති?

24. චතුවීසතිමො සජ්ඣායො

මහාසමුද්දො=මහමුහුද

උත්තරසාගරො දක්ඛිණසාගරොති ආදයො බහවො සාගරාඃ තෙසු ඛාරොදකං අත්ථි තං අම්හෙහි පිවිතුං න සක්කා ලොණරසයුත්තං උදකං ඛාරොදකන්ති වුච්චති.

සාගරෙසු අනන්තා මච්ඡ-කච්ඡපාදයො සන්ති. මච්ඡෙසු එකච්චෙ අතිඛුද්දකා සූචිප්පමාණාපි, එකච්චෙ අතිමහන්තා අසීතිහත්ථප්පමාණාපි අතිමහන්තා මච්ඡා තිමිඞ්ගලා නාම. මකරා මජ්ඣිමප්පමාණා මනුස්සානං භයාවහා. මනුස්සා නාවාහි සමුද්දං තරන්ති. එකච්චෙ දෙණිහි සමුද්දෙ විචරිත්වා ජාලෙහි මච්ඡෙ බන්ධිත්වා ථලමානෙත්වා වික්කිණන්ති. එකච්චෙ නාවාහිපි ගන්ත්වා මච්ඡෙ මාරෙන්ති.

ඉධ අවිජ්ජමානානි බහූනි භණ්ඩානි නාවාසු ආරොපෙත්වා පරදෙසෙහි ඉමං රට්ඨං ආහරීයන්ති. තථා තෙසු රට්ඨෙසු අවිජ්ජමාන වත්ථූනි ඉතො නාවාසු ආරොපෙත්වා තානි රට්ඨානි හරන්ති. භාණ්ඩහාරිකා තා නාවා වාණිජනාවාති වුච්චන්ති.

යුද්ධත්ථාය පයොජිතා නාවා යුද්ධනාවා නාම නාවාය පාජනෙ නියුත්තා නාවිකා; තෙසං පධානො නීයාමකො නාම.

අනන්ත=කෙළවර නැති (3.)
අවිජ්ජමාන=නැත්තා වූ (3.)
අසීතිහත්ථප්පමාන=අසූරියන් පමණ වූ (3.)
උත්තරසාගර=උතුරුමුද.(පු)
කච්ඡප=කැස්බා. (පු)
ඛාරොදක= කරදිය. (න)
තරති=එතරකරයි
තිමිඞ්ගල = තල්මසා (පුඃ)
ථල= ගොඩ (නඃ)
දක්ඛිණ සාගර=දකුණුමුද. (පුඃ)
දෙණී=ඔරුව (ඉඃ)
නාවා=නැව. (ඉඃ)
නාවික=නැව් පදවන්නා (පුඃ)
නීයාමක=නැව් කප්පිත්තා (පු)
නියුත්ත=යෙදුණු (3)
යෙදුණු පුද්ගලයා (පුඃ)
පරදෙස=පිටරට (පු.)
පාජන=පැදවීම.
පිවිතුං=බොන්ට
බන්ධිත්වා=බැඳ. (පු. ක්‍රි. 3)
මකර=මෝරා. (පු)
මජ්ඣිමපපමාණ=මධ්‍යම ප්‍රමාණ ඇති. (3)
මහාසමුද්ද=මහමුහුද (පුඃ)
මහාසාගර= මහමුහුද (පු.)
යුද්ධත්ථාය=යුදපිණිස
යුද්ධනාවා=යුද්ධනැව (ඉඃ)
ලොණරසයුත්ත=ලුණුරසැති. (3)
වත්ථු=වස්තුව, දෙය, (නඃ)
විචරිත්වා= හැසිර (පුඃ ක්‍රිඃ)
සූචිප්පමාණ=ඉදිකටු පමණ

පධාන=ප්‍රධානයා. (පුඃ) ප්‍රධාන වූ (3)

ප්‍රශ්න

1. බාරොදකං නාම කිං? 2. සක්කා සමුද්දෙ උදකං අම්හෙහි පිවිතුං? 3. කෙ මච්ඡා මනුස්සානං භයාවහා? 4. අතිමහන්තා මච්ඡා කිං පමාණා? 5. මනුස්සා කථං සමුද්දං තරන්ති? 6. කථං තෙ මච්ඡෙ මාරෙන්ති? 7. මච්ඡෙ ආනෙත්වා කිං කරොන්ති? 8. නාවාසු භණ්ඩානි ආරොපෙත්වා කත්ථ ගච්ඡන්ති? 9 කෙ නාවාය නියුත්තා පුරිසා 10. කා යුද්ධනාවා?

25. පඤ්චවීසතිමො සජ්ඣායො

ගාමණී මහාරාජ=ගැමුණු මහරජ I

ගාමණීකුමාරො රොහණජනපදෙ කාකවණ්ණතිස්සරඤ්ඤො පුත්තො. තස්මිං කාලෙ අනුරාධපුරෙ එළාරො නාම දමිළරාජා රජ්ජං කාරෙසි.

තද ලංකාය උත්තරභාගෙ එකො රාජා; දක්ඛිණභාගෙ එකො රාජා; මජ්ඣිමභාගෙ එකො රාජා ති තයො රාජානො අහෙසුං.

එළාරරාජා බුද්ධභත්තිකො නාහොසි. තසමා ගාමණී-කුමාරො දහරකාලෙ යෙව එළාරෙන සද්ධිං යුජ්ඣිතුං ඡන්දං ජනෙසි. ගාමිණිස්ස කණිට්ඨභාතා තිස්සකුමාරො නාම. තෙසං මාතා ලංකාය මජ්ඣභාගෙ රඤ්ඤො කල්‍යාණිතිස්සස්ස ධීතා විහාරමහාදෙවී.

ගාමණීකුමාරො වුද්ධිමත්වාය බලසෙනං රාසීකත්වා යුද්ධත්ථාය අගමාසි. අනුක්කමෙන යුජ්ඣන්තො අනුරාධපුරං ගන්ත්වා එළාරරාජානං මාරෙත්වා සයං සකලලංකාය සාමිකො අහොසි.

තෙන අනුරාධපුරෙ කාරිතං සුවණ්ණමාලිචෙතියං අජ්ජාපි සබ්බෙහි සොගතෙහි මහතා ගාරවෙන වන්දීයති පූජියති.

තම්පන චෙතියං මහාචෙතියන්ති ලොකෙ පාකටං කස්මා? තත්ථ නිදහිතානං ධාතූනං අධිකතාය; න පන පමාණෙන මහන්තතතා. තතො මහන්තතරානි අභයගිරි-ජෙතවන චෙතියානි තස්මිං යෙව නගරෙ සන්ති. තථාපි තානි මහචෙතියනාමං න ලභිංසු.

තස්මිං යෙව නගරෙ මරිචවට්ටිචෙතියම්පි තෙනෙ'ව රඤ්ඤා කාරිතං තෙන නවකොටිව්‍යයෙන කාරිතස්ස ලොහපාසාදස්ස සහස්සාධිකා සිලාථම්භා අජ්ජ සන්දිස්සන්ති.

අධිකත්තාය=අධික බැවින්
උත්තරභාග=උතුරුකොටස.(පු)
කස්මා=කවර හෙයින්ද? (නි.)
කාකවණ්ණ තිස්ස= කාවන් තිස්ස. (පු:)
ගාමණිකුමාර=ගැමුණුකුමරා (පු:)
ගාරව=ගෞරවය. (පු:)
ජනෙසි=ඉපදවිය.
ඡන්ද=කැමැත්ත. (පු:)
දිස්සති=දක්නා ලැබේ
නිදහිත=නිදන් කළ (3)
පමාණවසෙන=ප්‍රමාණ වශයෙන්
පූජීයති=පුදනු ලැබේ.
බලසෙනා=භටසේනාව. (ඉ)
බුද්ධභත්තික=බෞද්ධ වූ (3)
මජ්ඣභාග=මැදකොට. (පු:)
මහන්තත්තා= මහත් බැවින් (නි:)
යුජ්ඣන්ත=යුද්ධකරන. (3.)
යුජ්ඣිතුං=යුද්ධකරන්ට. (නි:)
රාසීකත්වා=රැස් කොට. (පු. ක්‍රි:)
රොහණජනපද=රුහුණු පෙදෙස. (පු:)
වන්දීයති=වඳිනු ලැබේ.
වුද්ධිමත්වාය=වැඩිවිය පැමිණ
සකලලංකා=මුළුලක්දිව. (ඉ:)
සිලාථම්භා=ගල්කණුව. (පු:)
සොගත=බෞද්ධයා (3.)

ප්‍රශ්න

1. ගාමණිකුමාරො කස්ස පුත්තො? 2. සො කත්ථ ජාතො? 3. එළාරො කත්ථ රජ්ජං කාරෙසි? 4. එළාරො කිංජාතිකො? 5. ගාමණිස්ස මාතු නාමං කිං? 6. තස්ස පිතා කො රාජා? 7. වුද්ධො ගාමණිකුමාරො කිං අකාසි? 8. සො රාජා හුත්වා කිං අකාසි? 9. කිං මහාචෙතියං? 10. කස්මා තථා වුච්චති? 11. කිං අඤ්ඤං ගාමණිරඤ්ඤා කාරිතං? 12. ලොහපාසාදෙ කෙන කාරිතො?

26. ඡබ්බිසතිමො සජ්ඣායො

දුට්ඨගාමණී රාජා- දුටුගැමුණු රජ II

ගාමණීමහරාජා යෙව දුට්ඨගාමණීතිපි වුච්චති. තස්ස රඤ්ඤො දස මහායොධා අහෙංසු. යොධාති යුද්ධභටා. තෙ මහායොධා තස්ස සෙනාපතිනො අහෙසුං. නන්දිමිත්තො තෙසු අග්ගසෙනාපති. රඤ්ඤො මඞ්ගල-හත්ථී කණ්ඩුලො නාම.

කුමාරානං දහරකාලෙ එකදිවසං පිතුරාජා තෙ පක්කොසාපෙත්වා "එළාරරඤ්ඤා සද්ධිං න යුජ්ඣිස්සාමාති සපථං කත්වා ඉමං භුඤ්ජථා"ති අවිනහං කුමාරානං දෙව භත්තපිණ්ඩ අදසි. තෙ දෙවපි තං භුඤ්ජිතුං න ඉච්ඡිංසු.

තතො ගාමණීකුමාරො අත්තනො සයනං ගන්ත්වා හත්ථපාදෙ සංකුචිත්වා සයි. මාතා පුත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා 'කස්මා හත්ථපාදෙ පසාරෙත්වා න සයසී?" ති පුච්ඡි. ගඞ්ගාය උත්තරතො දමිළා; දක්ඛිණතො මහාසමුද්දෙ; කථමහං හත්ථපාදෙ පසාරෙත්වා සයාමී" ති කුමාරො ආහ.

මාතා තං පවත්තිං රඤ්ඤො කථෙසි. විහාරමහාදෙවී කුමාරානං යුද්ධාය ඡන්දං න හාපෙසි රාජා පන තෙ යුද්ධතො වාරෙතුං උස්සහි.

කුමාරො වුද්ධිමන්වාය "දමිළෙහි සද්ධිං යුජ්ඣිස්සාමී" ති රඤ්ඤො කථෙයි. රාජා තං වාරෙසි. තතො කුමාරො නගරතො පලායිත්වා චිරකාලං නිලීනො අට්ඨාසි.

අග්ගසේනාපති=ප්‍රධාන සෙන්පතියා. (පු:)
ආහ=කීයේය.
ඉච්ඡිංසු=කැමතිවූහ.
උත්තරතො= උතුරෙන්. (නි.)
උස්සහි=උත්සාහ කෙළේය.
කථෙසි=කීවේය.
චිරකාලං=බොහෝ කලක් (ක්‍රි: වි:)
තතො=ඉක්බිති. (නි:)
දක්ඛිණතො= දකුණෙන්. (නි.)
නගරතො=නුවරින්. (නි.)
නිලීන=සැඟවුණු (3.)

පක්කොසාපෙත්වා=කැඳවා; ළඟට ගෙන්වා. (පු: ක්‍රි:)
පලායිත්වා=පලාගොස්. (පු. ක්‍රි:)
පවත්ති=ප්‍රවෘත්තිය. (ඉ:)
පිතුරාජ=පියරජ. (පු:)
පුච්ඡි= විචාළේය.
භත්තපිණ්ඩ=බත්පිඩ. (පු:)
මහායොධ=උසස්
යුදධභටයා. (පු:)
යුජ්ඣිස්සාම=යුදධකරන්නෙමු.
යුදධතො=යුද්ධයෙන්.
යුදධභට= යුදසෙබළා
යුදධාය=යුද්ධය පිණිස.
වාරෙතුං=වළක්වන්ට
වාරෙසි=වැළැක්විය
සංකුචිත්වා=අකුලාගෙන (පු: ක්‍රි:)
සපථං කත්වා= දිවුරා
සන්තික=සමීපය. (න:)
සයන=ඇඳ, නිදගන්නා තැන. (න.)
සයි=නිදගත්තේය.
සෙනාපති=සෙනෙවියා. (පු:)
හාපෙසි=පිරිහෙළුවේය.

ප්‍රශ්න

1. ගාමණිරඤ්ඤො කති මහායොධා අහෙසුං ? 2. කණ්ඩුලො කස්ස හත්ථී? 3. කුමාරානං දහරකාලෙ පිතුරාජා කිං අකාසි? 4. තද ගාමණිකුමාරො කිං කරි? 5. කුමාරස්ස මාතා කිං පුච්ඡි? 5. කුමාරො මාතුයා කිං වද? 7. දමිළෙහි යුජ්ඣිස්සාමීති වුත්තෙ රාජා කිං අකාසි? 8. කුමාරො කෙහි සද්ධිං යුජ්ඣි? 9. ලංකාය දක්ඛිණතො කිං අත්ථි? 10. ගඞ්ගාය උත්තරතො කෙ අහෙසුං? 11. කො ගාමණිස්ස අග්ගසෙනාපති 12. කෙ යොධා නාම?

27. සත්තවීසතිමො සජ්ඣායො

සෙඛබණ්ඩසෙලනගරං=සෙංකඩගලනුවර

සෙඛබණ්ඩසෙල-නගරං ලංකාය මජ්ඣභාගෙ පතිට්ඨිතං තම්පන ලංකිකරාජූනං අන්තිමරාජධානි අහොසි. එතං ලොකෙ දස්සනීයතරානං නගරානං එකං.

මහාවාලුකානදී තං නගරං පරිපක්ඛිත්තී විය සන්දති. දක්ඛිණතොපි උත්තරතොපි තං නදිං තරිත්වා යෙව නගරං පවිසිතබ්බං. නගරමජ්ඣෙ අතිදස්සනීයා පොරාණා වාපි පතිට්ඨිතා.

වාපියා ආසන්නෙ යෙව උත්තරපස්සෙ දඨාධාතුමන්දිරං පතිට්ඨිතං සා පන දඨාධාතු සකලලොකවාසීහි අතිසයභත්තියා මානීයති, පූජියති.

පුබ්බෙ ස්‍යාමරාජානො තං වන්දිතුං ඉධ ආගච්ඡිංසු මරම්මදෙසීයා බහු ගිහී පබ්බජිතා අනුවස්සං තං වන්දිතුං ආගච්ඡන්ති.

මාරම්මිකෙහි ආනීතෙ නානාමණිඛචිතෙ සුවණ්ණ කරණ්ඩකෙ සා ධාතු නිදහිතා සො පන කරණ්ඩ ද්විසතසහස්ස-රූපියගඝනකො. තස්ස කරණ්ඩස්ස ඨපනත්ථාය කාරිතං රජතමයං ආසනම්පි තතො පච්ඡා මරම්මරට්ඨතො ආනීතං.

ධාතුමන්දිරාසන්නෙ යෙව සීහළරඤ්ඤො පාසාදෙ අහොසි සො ඉදනිපි තත්ථ එකච්චෙහි අඩ්ඪෙහි ඌනො සන්දිස්සති.

රාජමන්දිරතො පච්ඡිමපස්සෙ පාකාර පරික්ඛිත්තො නාථදෙවාලයො, එකං පොරාණචෙතියම්පි අත්ථි වාපියා දක්ඛිණපස්සෙ බහු සංඝාරාමා.

අතිසයභත්තියා=අධික භක්තියෙන්
අන්තිම= අන්තිම වූ. (3)
ඌන=අඩු වූ (3.)
එකච්ච=ඇතැම් (3.)
ඨපනත්ථාය= තැබීම පිණිස
තරිත්වා= එතරකොට. (පු: ක්‍රි:)
දස්සනීයතර=අතිශයෙන් දර්ශනීය වූ. (3.)
දඨාධාතු= දළදාව. (ඉ.)
ද්විසතසහස්ස=දෙලක්ෂය. (නා:)
නානාමණි ඛචිත=නොයෙක් මැණික් එබ්බූ. (3.)
මාරම්මික=බුරුම වැසියා (පු.)
පච්ඡිමපස්ස=බටහිර පැත්ත (පු)
පබ්බත=පර්වතය (පු.)
පවිසිතබ්බ=ඇතුල් විය යුතු. (3)
පරික්ඛිපන්ති=වටකරන්නී. (ඉ.)
පාකාරපරික්ඛිත්ත=ප්‍රාකාරයෙන් වටකළ (3)
පොරාණකචෙතිය=පුරාණ චෛත්‍යය. (නා:)
මරම්මරට්ඨතො=බුරුම රටින් (නි.)
මරම්මදෙසීය=බුරුමරට වැසි.
මහාවාලුකනදී=මහවැලිගඟ. (ඉ.)
මානීයති= බුහුමන් කරනු ලැබේ.
සන්දති=ගලා බසී

රජතමය= රිදියෙන් කළ (3.)
රූපියඝනක=රුපියලක් වටිනා (3.)
රාජමන්දිරතො= රජමැදුරෙන්. (නි:)
වන්දිතුං = වඳින්ට. (නි.)
වාපි-වැව. (ඉ.)
සන්දිසසති=දක්නා ලැබේ.
සකලලොකවාසී=සියලු ලෝ වැස්සා. (පු:)
සමන්තතො=හාත්පසින් (නි:)
සුවණ්ණකරණ්ඩක= රන් කරඬුව. (පු:)
ස්‍යාමරාජ= සියම් රජ. (පු:)

ප්‍රශ්න

1. සෙංඛණ්ඩසෙලනගරං කත්ථ පතිට්ඨිතං? 2. තස්ස සමන්තතො කිං අත්ථි? 3. නගරමජ්ඣෙ කිං පතිට්ඨිතං? 4. තස්ස ආසන්නෙන කා නදී සන්දති? 5. දඨාධාතුමන්දිරං කුහිං අත්ථි? 6. තස්මිං මන්දිරෙ කිං නිදහිතං? 7. දඨාධාතු කස්ස අබ්භන්තරෙ නිහිතා? 8. කෙ තං වන්දිතුං ආගච්ඡන්ති? 9. ධාතුකරණ්ඩො කස්ස මත්ථකෙ ඨපිතො? 10. තං ආසනං කෙහි ආනීතං? 11. සීහළරාජමන්දිරං කත්ථ අත්ථි? 12. රාජමන්දිරතො පච්ඡිමපස්සෙ කිං අත්ථි?

28. අට්ඨවීසතිමො සජ්ඣායො

බුද්ධඝොසාචරියො=බුද්ධඝෝෂාචාර්යයන්වහන්සේ

බුද්ධඝොසාචරියො ජම්බුදිපතො සීහළදීපමාගන්ත්වා තිපිටකස්ස අට්ඨකථායො මාගධභාසාය ලිඛි. තතො පුබ්බෙ තා අට්ඨකථා සීහළභාසාය ලිඛිතා අහෙසුං.

තෙන ථෙරෙන විසුද්ධිමග්ගො නාම එකො ධම්මසංගහ ගන්ථොපි ලිඛිතො. සො ගන්ථො ඉදානි ථෙරවාදී-සොගතෙහි අතිසයෙන ගරුකරීයති.

සො පන ථෙරො පඨමං අඤ්ඤදිට්ඨිකො බ්‍රාහ්මණො අහොසීති වදන්ති සො වෙදත්තයං උග්ගහෙත්වා විවාදත්ථාය ජම්බුදීපෙ විචරන්තො බොධිමණ්ඩසමීපෙ වුත්ථෙන රෙවතනාමෙන ථෙරෙන දමිතොති මහාවංසෙ වුත්තං.

තෙන පනාචරියෙන කාචිපි අත්තනො පිවිතපවත්ති න ලිඛිතා. සො පන මහානාමරඤ්ඤො කාලෙ ලංකාදීප-මාගතොති වදන්ති.

ඉදනි පන පොරාණා සීහළට්ඨකථා අභාවං ගතා. බුද්ධඝොසත්ථෙරෙන පරිවත්තිතා මාගධට්ඨකථා යෙව ඉදනි සංවිජ්ජන්ති. ස්‍යාමරට්ඨෙ මරම්මරට්ඨෙ ච ඉමා යෙව අට්ඨකථා පරිසීලයන්ති. තා පන පුබ්බෙ ඉතො තානි රට්ඨානි නීතා.

අපරභාගෙ පන ලංකාය සාසනං විනස්සි. පොත්ථකාපි භික්ඛූපි අතිදුල්ලභා ජාතා. තස්මා සද්ධාවන්තා බලවුස්සාහා එකච්චෙ අත්තනො ජීවිතසංසයෙ වත්තමානෙපි ස්‍යාමරම්මරට්ඨානි ගන්ත්වා තානි පොත්ථකානි උපසම්පදඤ්ච පුන ඉධ ආනෙසුං.

අඤ්ඤදිට්ඨික=අන්‍යදෘෂ්ටි ඇති (3)
අට්ඨකථා=අටුවාව, අර්ථ වර්ණනාව. (ඉ:)
අතිදුල්ලභ= ලැබීමට ඉතා අපහසු. (3.)
අපරභාගෙ=පසු කාලයේදී
අභාව=අභාවය, විනාශය. (පු:)
උග්ගහෙත්වා=ඉගෙන. (පු: ක්‍රි:)
උපසම්පද=භික්ෂුශීලය. (ඉ:)
ගිහිකාලෙ=ගිහියෙකුව සිටියදී
ජීවිතපවත්ති=දිවිපැවැත්ම (ඉ:)
ජිවිතසංසය=ජීවිතය ගැන සැකය. (පු.)
තිපිටක=තුන්පිටකය. (න:)
ථෙරවාදී-සොගත=ථෙරවාදී බෞද්ධයා. (පු:)
ධම්මසංගහ-ගන්ථ=ධර්මසංග්‍රහ ග්‍රන්ථය. (පු:)
පරිවත්තිත=පෙරළූ (3)
පරිසීලයන්ති=උගනිත්
පොත්ථක=පොත. (පු.න:)
බලවුස්සාහ=බලවත් උත්සාහ ඇති. (3)
භික්ඛුභාව=භික්ෂු බව. (පු:)
මහාවංස= මහාවංස නමැති අපේ ඉතිහාස පොත. (පු:)
මාගධභාසා=මගධරට භාෂාව (දැන් පාළියයි කියත්.) (ඉ.)
ලිඛිත=ලියනලද, ලියූ (3.)
විනස්සි=විනාශ විය.
විවාදත්ථාය=විවාද පිණිස
වෙදත්තය=ත්‍රිවෙදය. (න:)
සද්දාවන්ත= ශ්‍රද්ධා ඇති. (3)
සාසන=බුදු සස්න බුද්ධාගම. (න)
සීහළට්ඨකථා=සිංහල අටුවා (ඉ)
සීහළදීප=හෙළදිව. ලක්දිව. (පු.)
සංවිජ්ජති= විද්‍යාමාන වේ. ඇත්තේය.

ප්‍රශ්න

. බුද්ධඝොසාචරියො කුතො ආගතො ? 2. සො කිමත්ථාය ඉධ ආගතො? 3. කස්මිං කාලෙ ආගතො? 4. මාගධට්ඨකථා කෙසු රට්ඨෙසු පරිසීලයන්ති? 5. එකචෙච සද්ධාවන්තා සාමරට්ඨං ගන්ත්වා කිං කරිංසු? 6. විසුද්ධිමග්ගො කීදිසො ගන්ථො? 7. සීහළට්ඨකථා ඉදනි පි සංවිජ්ජන්ති? 8. ගිහිකාලෙ බුද්ධඝොසො කො අහොසි? 9. සො කිං කරොන්තො විචරි? 10. කෙන සො දමිතො?

29. එකූනතිංසතිමො සජ්ඣායො

සිරොත්‍රාණයුත්තා වානරා-තොප්පි ඇති වඳුරෝ

වානරො, කපි සාඛාමි හොති වානරස්ස තිණි නාමානි. තෙ රුක්ඛසාඛාසු වසන්තා පණ්ණානිපි ඵලානිපි ඛාදන්ති. තෙ සාඛතො සාඛං පලවන්ති. වානරියො අත්තනො පොතකෙපි ගහෙත්වා රුක්ඛෙන රුක්ඛං පලවන්ති. පොතකා තාසං ලොමෙසු දන්තං ගහෙත්වා උදරපස්සෙ අල්ලීනා තිට්ඨන්ති.

වානරා පන අනුකරණසීලා, අඤ්ඤෙහි කතං කිඤ්චි දිස්වා තං අනුකරොන්ති. එකදා එකො සිරොත්‍රාණ-වාණිජො සිරොත්‍රාණං භණ්ඩිකං ආදාය එකස්මිං ගාමෙ ආහිණ්ඩිත්වා වාණිජ්ජං කත්වා අපරං ගාමං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ සීතච්ඡායා-යුත්තං වනසණ්ඩං අද්දස. සො තත්ථ ථොකං කාලං විස්සමිත්වා ගමිස්සාමීති චින්තෙත්වා භණ්ඩිකං ඔතාරෙත්වා එකස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ නිසීදි.

තථා නිසින්නො සො කිලන්ත-සරීරතාය නිද්දං ඔක්කමි. එකො වානරයූථො තස්මිං වනසණ්ඩෙ ඉතො තතො පලවන්තො තත්ථ ආගච්ඡි. යූථපති සුපන්තං නාළිපට්ටයුත්තං පුරිසං දිස්වා රුක්ඛතො ඔරුය්හ භණ්ඩිකාය සමීපං ගන්ත්වා තතො එකං නාළිපට්ටං ගහෙත්වා අත්තනො සීසෙ පටිමුඤ්චි.

සෙසාපි වානරා තං දිස්වා තතො නාළිපට්ටෙ ගහෙත්වා අත්තනො අත්තනො සීසෙසු පිළන්ධිත්වා නදන්තා කීළන්තා මහාසද්දං කරිංසු සො වාණිජො තෙන සද්දෙන පබුජ්ඣිත්වා උද්ධං ඔලොකෙන්තො රත්ත-සිරොත්‍රාණ යුත්තෙ වානරෙ දිස්වා අත්තනො භණ්ඩිකාය විලුත්තභාවඤ්ච ඤත්වා අතිඛෙදප්පත්තො අහොසි.

දුක්ඛතො සොකත්තබ්බං අපස්සන්තො විබ්භන්තචිත්තො අත්තනො සීසගතං සිරොතාණං ඔමුඤ්චිත්වා ඛිපි. තං දිස්වා සබ්බෙපි වානරා තං අනුකරොන්තා අත්තනා පිළන්ධිතානි සිරොතාණානි භූමියං ඛිපිංසු. වාණිජො තුට්ඨො තානි ඔචිනිත්වා භණ්ඩිකං බන්ධිත්වා ඉතරං ගාම මගමාසි.

අද්දස=දුටුයේය.
අතිබෙදප්පත්ත=ඉතා දුකට පැමිණි. (3)
අනුකරොති=අනුව ක්‍රියාකරයි.
අනුකරොන්ති=අනුගමනය කෙරෙත්. (3.)
අනුකරණසීල=අනුව කරන ස්වභාවය ඇති (2)
අපස්සන්ත=නොදකිමින් (3)
අල්ලීන=ඇලුණු (3)
ආභිණ්ඩිත්වා=ඇවිද (පූ: ක්‍රි:)
ඉතර=අනික් (3)
උදරපස්ස=බඩපැත්ත. (පු:)
ඔක්කමි= බැස්සේය.
ඔචිනිත්වා= අවුලාගෙන (පූ: ක්‍රි:)
ඔතාරෙත්වා=බහාතබා. (පූ: ක්‍රි:)
ඔමුඤ්චිත්වා=ගලවා, ඉවත් කොට. (පූ: ක්‍රි:)
ඔලොකෙන්ත=බලමින්
කපි=වඳුරා. (පු:)
සාඛතො සාඛං = අත්තෙන් අත්තට
සාඛාමිග=වඳුරා (පු:)

ඛිපි=වීසි කළේය.
ඤත්වා=දැනගෙන. (පූ: ක්‍රි:)
නාළිපට්ට= තොප්පිය. (න:)
පටිමුඤ්චි=පැළඳගත්තේය.
පබුජ්ඣිත්වා=පිබිදී. (පූ: ක්‍රි:)
පලවන්ති=පනිත්.
පිළන්ධිත=පැලැඳගත්. (3)
භණ්ඩිකා =පොදිය පොට්ටනිය. (ඉ)
යූථපති=රැළේ ප්‍රධානියා. (පු:)
වනසණ්ඩ=කුඩා වනය. (න)
වාණිජ්ජ=වෙළඳම. (න:)
වානරයූථ=වඳුරු රැළ. (පු:)
වානරී=වැඳිරි. (ඉ:)
විස්සමිත්වා=විශ්‍රාමගෙන; ගිමන්හැර (පූ: ක්‍රි:)
විලුත්තභාව=පැහැරගත් බව. (පු:)
3 සීතච්ඡායායුත්ත=සිහිල් සෙවණෙන් යුත්. (3)
සිරොණතායුත්ත=තොප්පි ඇති (3)
සුපන්ත=නිදන්නාවූ (3)

ප්‍රශ්න

1. වානරා කිං ඛාදන්ති? 2. තෙ කත්ථ වසන්ති? 3. තෙ කථං රුක්ඛතො රුක්ඛං ගච්ඡන්ති? 4. එකො පුරිසො කුහිං අගමාසි? 5. සො කිං ගහෙත්වා කිමත්ථාය ගතො? 6. සො අන්තරාමග්ගෙ කිං අකාසි? 7. යූථපති වානරො කිං අකාසි? 8. අඤ්ඤෙ වානරා කිං කරිංසු? 9. වාණිජො කථංපබුද්ධො? 10. පබුජ්ඣිත්වා සො කිං අද්දස? 11. තතො වාණිජෙන කිං කතං ? 12. සො කථං සිරොතාණානි පටිලභි?

30. තිංසතිමො සජ්ඣායො

සාමිභත්තිකො සෙවකො=ස්වාමිභක්තිය ඇති සේවකයෙක්.

පුරා එකස්ස රඤ්ඤො වීරවරො නාම ද්වාරපාලො අහොසි. සො පන විදෙසාගතො රාජකුමාරො. සො රාජා එකස්මිං අමාවසීදිවසෙ රත්තියං අත්තනො මන්දිරෙ වසන්තො කස්සචි රොදනං අස්සොසි සො ද්වාරං ගන්ත්වා දෙවාරිකං ආමන්තෙත්වා රොදන්තං උපපරික්ඛාහිති ආහ. කුමාරො තං ඛණමෙව අත්තනො ඛග්ගං ගහෙත්වා නික්ඛමි.

රාජාපි එකකො කුමාරො මයා අන්ධකාරෙ පෙසිතො; තං න යුත්ත''න්ති චින්තෙත්වා සයම්පි ඛග්ගහත්ථො තස්ස පච්ඡතො අගමාසි. කුමාරො නගරතො නික්ඛමිත්වා පරියෙසන්තො එකං කුමාරිං අභිරූපං වත්ථාභරණෙහි අලඞ්කතං රොදන්තිං අද්දස.

''කිමත්ථාය ත්වං රොදසි? කාසි ත්ව'' න්ති පුට්ඨා සා ''අහං පන සිරිදෙවී; අහම්ධ චිරකාලං වසිං. තථාපි ඉදනි සුද්දකස්ස රඤ්ඤො කුජ්ඣිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගමිස්සාමි. තෙන කාරණෙන අයං රාජා ඉතො තතියෙ දිවසෙ මරිස්සතී'' ති ආහ.

''කථං තව අගමනං, රඤ්ඤො ච චිරජීවනං භවිස්සතී''? ති පුච්ඡිතා සා එවමාහ: ''යදි ත්වං අත්තනො සත්තිධරං නාම පුත්තං මාරෙත්වා සබ්බමඞ්ගලාය දෙවියා පූජෙස්සසි; තථා කතෙ රාජා චිරං ජීවිස්සති; අහමපි ඉධ වසිස්සාමී''ති.

වීරවරෝ අත්තනො ගෙහං ගන්ත්වා සකං භරියං පුත්තඤ්ච පබොධෙත්වා තං පවත්තිං ආහ. සත්තිධර-කුමාරෝ රාජානං නිස්සාය අත්තනො ජීවිතං පරිච්චජිතුං ඉච්ඡි තස්ස මාතාපි අනුකූලා අහොසි.

තතො වීරවරෝ තෙහි සද්ධිං දෙවාලයං ගන්ත්වා අත්තනො පියපුත්තස්ස සීසං ඡින්දිත්වා සබ්බ මඞ්ගලාය පූජෙසි. අථ සොපි පුත්තසොකෙන පීළිතො අත්තනාව අත්තනො සීසං ඡින්දි තං දිස්වා තස්ස භරියා පුත්තෙන සාමිනා ච විනා ජීවිතුං අසක්කොන්තී තථෙව මරි.

රාජා පච්ඡතො ගන්ත්වාතං සබ්බං දිස්වා විම්හිතමානසො සයම්පි මරිතුමුස්සහි. තථාපි සබ්බමංගලා දෙවී තං වාරෙත්වා පුබ්බෙ මතානං තිණ්ණම්පි ජීවිතං අදාසා.

අන්ධකාර=අඳුර. (පුඃ)
අනුකූල=අනුව පවත්නා;
විරුද්ධ නොවූ. (3
අමාවසීදිවස=මාසේ පෝය
දින. (පුඃ)
අසක්කොන්තී=නොහැකි
වන්නී. (ඉඃ)
අසොසාසි=ඇසීය
අමන්තෙත්වා කථාකොට
අමතා. (පුඃ ක්‍රිඃ)
ආහ=කීයේය.
ඉතො=මෙයින්. (නිඃ)
උපපරික්ඛ=පරීක්‍ෂා කරව.(න)
පච්ඡතො=පස්සෙන්. (නිඃ)
පබොධෙත්වා=නින්දෙන්
නැගිටුවා. (පුඃ ක්‍රිඃ)
පරිච්චජිතුං = පරිත්‍යාග-
කරන්ට (නිඃ)
පරියෙසන්ත=සොයමින් (3)
පුට්ඨ-පුච්ඡිතා=විචාරන ලද (3)

එකක=තනිවූ (3)
කාරණ=කාරණය. (නඃ)
කුජ්ඣිත්වා=කිපී. (පුඃක්‍රිඃ)
ඛග්ග=කඩුව. (පු;)
ඛග්ගහත්ථ=අතේ කඩු ඇති. (3)
චිරජීවන=බොහෝකල්
ජීවත්වීම. (න.)
ජීවිතුං=ජීවත්වන්ට. (නි)
දෙවාරික = දෙරටුපාලයා. (පුඃ)
ද්වාරපාල
තංඛණමෙව=එකෙණෙහිම
(ක්‍රිඃ විඃ)
න යුත්තං=අයුතුය
නිස්සාය=නිසා. (නිඃ)
යදි=ඉදින් (නිඃ)
රොදන්ත=හඬන (3)
රොදසි=හඬනෙහි
වාරෙත්වා=වළක්වා (පුඃ ක්‍රිඃ)
විදෙසාගත=පිටරටකින් ආ.(3)
වත්ථාභරණ=වස්ත්‍ර හා

පුත්තසොකපීළිත=පුත්‍ර ශෝකයෙන් මැඩුණු 2 | ආභරණ න.
විමහිතමානස=විසමයට පත්
මත=මළාවූ 3 | සිතැති 3
සිරිදෙවී = ශ්‍රී කාන්තාව. ඉ:

ප්‍රශ්න

1. සත්තිධරො කස්ස පුත්තො? 2. කා රත්තියං රොදි? 6. කො රොදනං අසුණි? 4 කො තං උපපරික්ඛිතුං අගමාසි? 5. තස්මිං ගතෙ රාජා කිං අකාසි? 6. දෙවාරිකො කිං අද්දස? 7. සිරිදෙවී කිං ආහ? 8. වීරවරො දෙවාලයං ගන්ත්වා කිං අකාසි? 9. තස්ස භරියා කිං අකාසි? 10. කො පුත්තසෙසාක පීළිතො අහොසි? 11. රාජා තං කිරියං දිස්වා කිං කාතුං උට්ඨහි? 12. සබ්බමංගලා දෙවී කිං අකාසි?

වචනමාලාව

පාළි-සිංහල-ඉංග්‍රීසි

ලිංගාදිය හඳුන්වන ලකුණු

පු. - පුලලිඞ්ගික
ඉ. - ඉත්ථිලිඞ්ගික
න. - නපුංසකලිඞ්ගික
නි. - නිපාත
ක්‍රි. වි. - ක්‍රියා විශේෂණ
පූ. ක්‍රි. - පූර්වක්‍රියා
3. - තුන්ලිඟු
ක්‍රි. - ක්‍රියාපද

ත්වා-යන්නෙන් අවසන් වන්නේ පූර්වක්‍රියායි.

අක්ඛි, (න.) ඇස , eye

අගමාසි, (ක්‍රි.) ගියේය, he went

අගාර, (න.) ගෙය, a house

අග්ගසෙනාපති, (පු. ප්‍රධාන සෙනෙවියා, the chief of an army.

අග්ගිජාලන, (න.) ගිනිදැල්වීම, kindling of fire.

අඞ්ග, (න.) කොටස, අවයවය, a part; a limb

අඞ්ගුලි, (ඉ.) ඇඟිල්ල finger'

අජගර, (පු.) පිඹුරා, a boa; a python

අජානන්ත, (3.) නොදත් one who does not know.

අජ්ජ, (නි.) අද, to-day

අඤ්ඤ (3) අනික් another

අඤ්ඤදිට්ඨික, (3) අන්‍ය ආගමික, of another faith

අටවී, (ඉ.) වනය, forest

අට්ඨකථා, (ඉ.) අටුවා; විවරණය, commentary

අට්ඨි, (න.) ඇටය, bone

අට්ඨංසු, සිටියාහුය, they stood or remained.

අණ්ඩ, (න.) බිත්තරය, an egg.

අතිඛුද්දක, (3.) ඉතා කුඩා very small, minute.
අතිඛෙදප්පත්ත, (3.) මහත් ඛේදයට පැමිණි, much disappointed
අතිදස්සනීය, (3.) ඉතා ශෝභනවූ ඉතා දැකුම්කලු,very handsome,
අතිදහරකාල, (පු.) ඉතා ළදරු කාලය, infancy
අතිදීඝ, (3.) ඉතා දික්වූ, very long
අතිදුල්ලභ, ලැබීමට ඉතා අපහසු, very rare
අතිපයොජනාවහ, (3.) ඉතා ප්‍රයෝජනවත්වූ, very useful
අතිමහන්ත, (3) ඉතා මහත්වූ, very big
අතිවිය, (නි.) අතිශයින්, exceedingly
අතිසයභත්ති, (ඉ.) අධික භක්තිය, excessive devotion
අතිසයෙන, (ක්‍රි: වි:) අතිශයෙන්, mostly; exceedingly, very much
අත්තනො, තමාගේ, one's own
අත්ථගත, අස්තයට ගිය, (gone to rest? died.
අත්ථි, ඇත්තේය, there is, there are
අත්ථාය, පිණිස, for
අද්දස, දුටුයේය, he saw
අදස්සනීය, (3.) නො දැක්කහැකි, invisible.
අධිකතරං, (ක්‍රි: වි:) වැඩියෙන්, more
අධිකතා, (ඉ.) වැඩිබව, abundance
අධිකමූල, (න.) වැඩිමිල, higher price
අධිරාජ, (පු.) රජුන්ට අධිපති රජ, emperor
අධොභාග, (පු.) යටකොටස, lower part
අනග්ඝ, (3.) මිල කළ නොහැකි, invaluable; priceless
අනන්ත,=කෙළවර නැති. endless
අනුකරණසීල, (3.) අනුව කරන ස්වභාව ඇති, of the habit of imitating
අනුකරොති, කළ දේ අනුව කරයි, he imitates
අනුකරොන්ත, (3) අනුව කරන, imitating

අනුකූල, (3) අනුව පවත්නා, existing?? in agreement
අනුක්කමෙන, (ක්‍රි: වි:) පිළිවෙළින්, by degrees; in order
අනුබන්ධිත්වා, (පු. ක්‍රි.) ලුහුබැඳ, having chased after
අනුවස්සං, (ක්‍රි: වි:) අවුරුදුපතා, annually
අනුස්සරිත්වා, සිහිකොට, having remembered
අන්තරාමග්ග, (පු.) on the way
අන්තරාය (පු.) අනතුර, danger
අන්තිම, (3) කෙළවරෙහි වූ, last; final
අන්ධකාර, (පු.) අඳුර, darkness
අන්වාය, (පු: ක්‍රි:) පැමිණ, having reached or attained
අපරභාගෙ, පසුකාලයෙහි, afterwards
අපරිණත, (3) නොමේරූ unripe, immature
අපස්සන්ත, (3) නොදකින, නොදකිමින්, not seeing
අපාකට, (3) ප්‍රකට නොවූ, not clear; not well known
අප්පමෙය, (3) ප්‍රමාණ කළ නොහැකි, countless
අබද්ධ, (3) නොබඳින ලද, not tied with
අභාව, (පු.) විනාශය නැති බව, indestrustible; eternal
අමච්ච, (පු.) ඇමතියා, a minister
අමාවසීදිවස, (පු) මාසේ පෝය දවස, new moon day
අම්බ, (පු. න.) අඹ, mango tree or fruit
අරඤ්ඤ, (න,) වනය, forest
අල්ලීන, (3.) ඇලුණු, stuck to; attached to
අවිජ්ජමාන (3.) නැත්තා වූ, absent; non-existent
අවිදූර, (3.) නුදුරු වූ: න, නුදුරුතැන. near; neighbourhood
අසක්කොන්ත, (3.) නොහැකි, being unable
අසීතිම, (3) අසූවෙනි, eightieth
අසීතිහත්ථප්පමාණ, (3) අසූරියන් පමණ ඇති, measuring 80 cubits

අස්ස, (පු.) අශ්වයා, a horse

අස්සාස, (පු.) හුස්ම ඉහළ ගැනීම, inhalation;

අස්සොසි, ඇසී, having heard??

අහොසි, විය, ineffective

ආකාස, (පු.) අහස, the sky

ආකඩ්ඪති, අදිසි, invisible??

ආගන්තුක, (පු.) අමුත්තා, stranger

ආගමන, (න.) ඒම, coming of

ආගමනත්ථාය, ඒම පිණිස to come, for coming

ආචරිය. (පු.) ගුරුවරයා, a teacher

ආදී (පුඃ බඃ) ආදීහු, and so on, etcetera

ආනීත, (3.) ගෙනෙන ලද, brought

ආනෙසි, ගෙනාවේය, he brought

ආපණ, (පු.) කඩය, market, shop

ආමන්තෙත්වා, අමතා, කථාකොට having addressed

ආරාම, (පු) උයන්වත්ත, a grove

ආරුහිත්වා, නැගී, having got up or climbed up

ආලොක, (පු.) එළිය, light

ආසන්න, (3.) සමීප, near

ආසන්නතර, (3) ඉතා සමීප very close??

ආසිඤ්චති, වත් කරයි. he pours down

ආහ, කීයේය, he said or told

ආහරිත්වා, (පුඃ ක්‍රිඃ) ගෙනවුත්, having brought

ආහාර, (පු.) ආහාරය, food

ආහිණ්ඩිත්වා, ඇවිද, having wandered about

ඉච්ඡති, කැමති වේ, he wished or likes

ඉට්ඨකච්ඡදන, 3 උළු සෙවෙලි කළ වහළ ඇති, having roof covered with tiles.

ඉතර, (3,) අනික්, the other

ඉතො, (නි.) මෙතැනින්, hence; from here

ඉදනි, (නි.) දැන්, now

ඉධ, (නි.) මෙහි, here

උගණ්හිති, උගනී, he learns or studies

උග්ගණ්හි, ඉගෙන ගත්තේය, he studied

උග්ගහෙත්වා, ඉගෙන having learnt

උච්චිනිතුං, (නි.) තෝරන්ට, to select

උජුරෙඛක, (පු.) රූල, foot-ruler

උඩ්ඩෙති, පියාඹයි, it flies

උත්තරදිසා, (ඉ.) උතුරු පැත්ත, northern direction.

උත්තර ජම්බුදීප, (පු.) උතුරු ඉන්දියාව, North India

උත්තරතො, (නි.) උතුරෙන්, from the north

උත්තරභාග, (පු.) උතුරු කොටස, northern part

උත්තරසාගර, (පු.) උතුරු මුහුද, the north sea

උදක, (න.) ජලය, Water

උදරපස්ස, (පු.) බඩපැත්ත, belly-side

උදිති, (3. උදවූ.) rise up; dawned

උන්නතඨාන, (න.) උස්තැන, higher place

උන්නභූමි, (ඉ.) උස්බිම, higher ground

උපකාරාවහ, (3.) උපකාර එළවන, helpful

උපපරික්ඛති, විමසා බලයි, he enquires or examines

උපරිභාග, (පු.) මතු කොටස, above?? part

උපසම්පද (ඉ.) භික්ෂු ශීලය, higher ordination of a Buddhist monk

උපොසථදිවස, (පු. පෝය දවස the Sabbath; a fasting day

උප්පල, (න.) මානෙල්, water lily

උප්පාදකත්ත, (න.) උපදවන ස්වභාවය the state of an origin

උය්‍යාන, (න.) උයන, garden
උස්සවකාල, (පු.) උත්සව දවස, a festive day
උස්සහි, උත්සාහ කෙළේය. he attempted or tried
උලූක, (පු.) බකමුණා, an owl
ඌන, (3) අඩුවූ, less; deficient
ඌරු, (3.) පු. කලවය, the thigh
එකක, (3,) තනි වූ, lonely
එකච්ච, (3,) ඇතැම්, some
එකජාති, (ඉ.) එක වර්ගයක්, one kind
එකූනතිංසවය, (3) විසිනව හවුරුදු වයසැති, 29 years of age
එකෙ, (පු. බ.) ඇතැම් කෙනෙක්, some people
ඔක්කමි, බැස්සේය, he fell into; got down
ඔචිනිත්වා, අවුලාගෙන, having picked up
ඔතරිත්වා, බැස having descended or got down
ඔතාරෙත්වා බස්වා, having put down or lowered
ඔදන, (න.) බත, boiled rice
ඔභාසති, බබළයි it shines
ඔභාසෙති, බබළවයි it illuminates
ඔමුඤ්චිත්වා, ගලවා තබා having removed (some apparel)
ඔලොකිත (3.) බැලූ, looked at
කච්ඡප, (පු.) කැස්බා, a turtle
කටි, (ඉ.) තුනටිය, the hip
කට්ඨ, (න.) ලී, දැව, timber
කණිට්ඨ, (3.) බාලවූ younger junior
කණ්ණ, (පු.) කන, the ear
කත්වා= කොට, having done
කථෙසි, කීවේය, he told
කදලි (ඉ.) කෙසෙල්ගස banana; plantain tree

කදාචි, (නි.) කිසිකලෙක, sometimes
කපි, (පු.) වඳුරා, monkey
කප්පරුක්ඛ, (පු.) සිතූ දෙය දෙන ගස, wish-fulfilling tree
කම්ම, (න.) කර්මාන්තය, work; action
කරී, (පු.) ඇතා an elephant
කරොති, කරයි, සාදයි, he does or builds
කසිකම්ම. (න.) ගොවිකම, husbandry agriculture
කස්මා, (නි.) කවරහෙයකින්, why? weerefore??
කාක, (පු.) කාක්කා, a crow
කාකපොතක, (පු.) කවුඩු පැටියා, the young of a crow
කාකවණ්ණතිස්ස, (පු) කාවන්තිස්ස, name of a king
කාකී, (ඉ.) කවුඩුදෙන, she-crow
කාරණ, (න.) කාරණය, හේතුව, reason, cause
කාරිත, (3) කරවූ, සෑදවූ, caused to be built or to do
කාරෙයි, කෙරෙව්වේය, he caused to do (it)
කාලන්තරෙන, (ක්‍රිඃ විඃ) කලක් ඇවෑමෙන් after a while
කාලමකාසි, මළේය, he died
කාළ, (3.) කළු පැහැය, black
කාළපක්ඛ, (පු.) කළුවර පක්ෂය, the dark half of a month
කාළවණ්ණ, (3.) කළුපැහැති black
කිච්ච, (න.) කෘත්‍යය, වැඩය, work, action
කිඤ්චි, (නි.) කිසිවක්, some thing
කිණාති, මිල දී ගනී, he buys
කිණිත්වා, මිලට ගෙන, having bought
කිලන්ත ශරීර, (3) වෙහෙසුණු සිරුරු ඇති, one who is weary; weary bodied
කීදිස, (3.) කෙබඳු, like what
කීළති, සෙල්ලම් කරයි, he plays,
කීළමාන, (3.) සෙල්ලම් කරන හෝ කරමින්, playing
කුක්කුට, (පු.) කුකුළා, a cock

කුජ්ඣිත්වා, කිපී, being angry
කුද්ධ (3) කිපුණු, angry
කුද්‍රූසක, කුරක්කම්, a kind of milet
කුමුද, (න.) කුමුද, white water-lily
කුම්ම, (පු.) ඉබ්බා, tortoise
කුල, (න.) පවුල, family, race
කුලාවක, (න.) කුරුළු කූඩුව, a nest
කෙනචි, කිසිවකු විසින්, by someone
ඛග්ග (පු.) කඩුව, a word
ඛග්ගහත්ථ, (3.) කඩුගත්, with sword in hand
ඛන්ධ, (පු.) කඳ, රාශිය, (tree) trunk; a heap
ඛාදති, කයි, he eats
ඛාරොදක, (පු.) කරදිය, salt water
ඛිපි, දැම්මේය, he threw away; flung
ඛීර, (න.) කිරි, milk
ඛුද්දක, (3.) කුඩා, small
ඛුර, (පු.) කුරය, a hoof
ගච්ඡන්ත, (3.) යන, යමින්, going; while going
ගච්ඡති, යයි, he goes
ගජ, (පු.) ඇතා, an elephant
ගණ්හිතුං, ගන්ට, to take; to catch
ගත, (3.) ගියාවූ gone
ගන්ථ, (පු. න.) ග්‍රන්ථය: පොත,a book
ගන්ත්වා, (පු: ක්‍රි:) ගොස්, having gone
ගන්ධ (පු.) ගඳ smell
ගහෙත්වා, ගෙන, having taken
ගාම (පු.) ගම, a village
ගාමතො, ගාමෙන්, from a village
ගාමමජ්ඣ, (පු.) ගම මැද, the centre of a village
ගාමාසන්න, (3.) ගමට සමීපවූ, near the village

ගාමණිකුමාර. (පු.) ගැමුණු කුමරා, Prince Gamani
ගාවී, (ඉ.) ගවදෙන, a cow
ගිහීකාලෙ, ගිහිව සිටියදී, when he was a layman
ගුළ, (පු.) හකුරු, jaggery
ගෙහ, (න.) ගෙය, a house
ගොණ (පු.) ගොනා, an ox
ගොධා, (ඉ.) තලගොයා, inguana
ගොමය, (න.)cow-dung
ගොවච්ඡ, (පු.) ගොන්වස්සා, a calf
ඝනීකත්වා, (පූ: ක්‍රි:) ඝනකොට, having condensed
ඝරමාපන, (න.) ගෙවල් සෑදීම, building of houses
ඝායති, ගඳ දැනීම කරයි, he smells
චක්ඛු. (න.) ඇස, an eye
චණ්ඩ, (3.) නපුරු වූ, fierce; wild
චතුප්පද, (පු.) සිවුපාවා, a quadruped
චත්තාරො (පු. බ.) සතරදෙන, සතර four things or four persons
චන්ද, (පු.) චන්ද්‍රයා, the moon
චරති, හැසිරෙයි, he walks about; wanders
චරි, හැසුරුණේය. he walked about or acted as
චිරකාලං, (ක්‍රි: වි:) බොහෝ කලක්, for a long time
චිරජීවන, (න.) බොහෝකල් ජීවත්වීම, longevity living long??
චූලල, (3.) කුඩා සුළු, small; younger
චූලපිතු, (පු.) සුළුපියා, බාප්පා,father's brother; uncle
චෙතිය, (න.) චෛත්‍යය, pagoda; shrine
ඡදන, (න.) පියස්ස වහල, the roof
ඡන්ද, (පු.) කැමැත්ත, wish; liking
ඡවස්ස, (න) අවුරු සයක්, six years
ඡාදෙති, වසයි, he covers or thatches
ඡින්දති, කපයි, he cuts

ඡින්දිත්වා, කපා having cut
ජඞ්ඝා, (ඉ) කෙණ්ඩය, the calf of the leg'
ජනනෙත්තමනොහර, (3) දනන් නෙත්සිත් පැහැරගන්නාවූ, attracting the eyes and minds of people.
ජනෙසි, ඉපදවිය, he engendered or orginated
ජම්බුදීප, (පු.) දඹදිව, India
ජාත, (3.) උපන් born
ජාතනගර, (න) උපන් නුවර, the city of one's birth
ජාති, (ඉ.) උත්පත්තිය, birth; race
ජිව්හා, (ඉ.) දිව, tongue
ජීවති, ජීවත්වීමේ, he lives
ජීවිකා කප්පෙති, ජීවිකාව කරයි, earns ons'e livelihood; gets one's living
ජීවිතපවත්ති, (ඉ.) ජීවිතයේ සිදුවීම්, happennings of one's life; biography
ජීවිතසංසය, (පු.) ජීවිතය ගැන සැකය, danger to life
ජීවිතං, (නි.) ජීවත්වන්ට, to live
ජුණ්හපක්ඛ, (පු.) හඳ මෝරන කාලය the bright half of a month
ජෙට්ඨ, (3.) වැඩිමහලු: උසස්, elder; senior
ජෙට්ඨතර (3.) වඩා උසස්, වැඩිමහල්, older or higher
ඤත්වා, දැනගෙන, having known or learnt
ඤාතක, (පු.) නෑයා, a relation
ඨපනත්ථාය, නි තැබීම පිණිස, to keep
ඨපිත. (3) තැබූ kept
ඨපෙසි, තැබීය he kept:
ඩසති දෂ්ටකරයි; හපාකයි, it bites
තඛණං (ක්‍රි. වි.) එකෙණෙහි, instantly
තතො පට්ඨාය, (නි.) එතැන් පටන්, since then
තථා, (නි.) එසේ, in the same way

තථාපි, (නි.) එසේද වුවත්, but

තන්නාමක, (3.) ඒ නම ඇති having that name

තපොකම්ම, (න.) තපස්රැකීම, religious practice; practising austerities

තරති, එතරවේ, ඉක්මවා යයි, he crosses over

තස්මා (නි.) එහෙයින්, therefore

තාදිස, (3.) එවැනි such

තාපස, (පු.) තවුසා, a hermit

තපෙත්වා රත්කොට having heated

තිණජාති, (ඉ.) තණ කොළ වර්ගය, a species of grass

තිණපණ්ණභක්ඛ, (3.) තෘණවර්ග හා කොළ කන, feeding on foliage

තිපිටක, (න.) තුන්පිටකය, the three divisions of the Buddhist Canon

තිමිඞ්ගල, (පු.) තල්මසා, a whale

තිරච්ඡාන, (පු.) තිරිසනා, a beast

තිරච්ඡානුය්‍යාන, (න.) සත්වෝද්‍යානය, zoological garden

තිසත, (න) තුන්සියය, three hundred

තීර, (න.) ඉවුර river-bank

තුණ්ඩක, (න.) හොටය, beak

ථම්භාකාර, (3.) කණුවක් වැනි, of the shape of a pillar

ථල, (න.) ගොඩබිම the land

ථූපාරාම චෙතිය, (න.) ථූපාරාමචෛත්‍යය Thūpārāma

ථෙරවාදී සොගත (ප.) ථෙරවාදී බෞද්ධයා a Theravadin

ථොක, (3) ටික වූ, few; little

දක්ඛිණතො, (නි.) දකුණෙන් from the south

දක්ඛිණසාගර, (පු.) දකුණු මුහුද, the southern sea

දධි, (න.) මිදුණු කිරි, curd

දධිමණ්ඩ, (න) කිරි යොදය, cream of the curd,

දන්ත (න පු) දත a tooth
දන්ත (3.) දමනයකළ හීලෑකළ tamed
දමිළ, (3) දෙමළ, Tamil
දමෙත්වා, දමනය කොට හික්මවා, having tamed or subdued
දස්සනීය, (3.) දැකුම් කටයුතු, beautiful
දස්සනීයතර, (3) ඉතා දැකුම්කලු, very attractive; pleasing
දස්සනීයරූප (3) දැකුම්කලු ස්වභාව ඇති, of an attractive nature
දහරකාල, (පු.) ළදරු කාලය, childhood
දහරතර (3) වඩා බාලවූ, younger
දාඨා, (ඉ.) දළය, දත, fang; tusk
දාඨාධාතු, (ඉ.) දළදාව, The Tooth Relic
දාඨාධාතු මහුස්සව, (පු. දළද පෙරහැර, the festival of the tooth Relic
දාරිකා, (ඉ) ගෑනුළමයා, girl
දාරුසාර, (පු.) ලීඅරටුව, heartwood; duramen; pith of the wood
දිට්ඨ, (3.) දක්නාලද, seen
දිනකර, (පු.) සූර්යයා, Sun; the maker of the day
දින්න, (3.) දෙනලද, given
දිප්පති, බබළයි it shines
දිවස, (පු.) දවස the day
දිවා, (නි.) දවල, දවල්හි, day-time
දිස්සති, පෙනේ, it appears, is seen
දීප, (පු.) දිවයින, පහන an island; lamp
දීපි. (පු.) දිවියා, a leopard
දුක්කර, (3.) කිරීමට අපහසු, difficult
දුට්ඨගාමණී, (පු.) දුටුගැමුණු (රජ), King Dutthagamani
දුතිය, (3.) දෙවෙනි, second

දුල්ලභ, (3.) ලැබීමට අපහසු, rare

දෙති, දෙයි he gives

දෙවානංපියතිස්ස, දෙවනපෑතිස් රජ, name of the first Buddhist King of Ceylon

දෙසති, දේශනා කරයි he preaches

දෙසෙන්ත, (3.) දේශනා කරන, preaching

දෙණි, (ඉ.) ඔරුව, a canoe; a boat

දොවාරික, (පු.) දොරටුපාලයා, gate-keeper

ද්වාරපාල, (පු.) දොරටුපාලයා, gate-keeper

ද්වි (3) දෙක, දෙදෙනා, two

ද්විසත, (න) දෙසීය, tow hundred

ද්වීසතසහස්ස, (න.) දෙලක්ෂය, two hundred thousand

ධම්මදෙසනත්ථාය, (නි.) ධර්ම දේශනා කිරීම පිණිස, to preach the doctrine

ධම්මසංගහ, (පු.) ධර්මසංග්‍රහය, a treatise on the doctrine

ධම්මසාලා, (ඉ.) ධර්මශාලාව, preaching hall.

ධීතු, (ඉ.) දුව, daughter

ධොවති, සෝදයි, he washes

නගර, (න.) නුවර, city; town

නගරතො, (නි.) නුවරින්, from the city

නගරවාසී, නුවරවැසියා, a citizen; townsman

නගරවීථි, (ඉ.) නුවර වීථිය, street in a town

නඞ්ගුට්ඨ, (න.) නගුට, වලිගය the tail

නච්චන්ත, (3. නටන ; නටමින්, dancing

නදී, (ඉ.) ගඟ, river

නහායිතුං, (නි) නාන්ට, to bathe oneself

නහාරු, (න.) නහරය, a nerve or sinew

නාද, (පු.) නාදය, හඬ, sound; noise

නානාකාර, (3.) නොයෙක් ආකාර ඇති, various; having various forms

නානාකොට්ඨාස, (පු. බ.) නොයෙක් කොටස්, various parts

නානාගච්ඡ, (පු.) නොයෙක් පැලෑටි, various kinds of plants

නානාජාතික, (3) නොයෙක් වර්ග හෝ ජාති ඇති, of various kinds or races

නානාපමාණ (3,) නොයෙක් ප්‍රමාණ ඇති of various sizes

නානාමණිඛචිත, (3) නොයෙක් මැණික් එබ්බූ, embossed

නාම, (න.) නම (3.) නම් ඇති named

නාවා, (ඉ.) නැව, a boat; a ship

නාවික, (පු.) නැවියා, a sailor

නාසා, (ඉ.) නාසිකාව, nose

නාලිකෙරතරු, (පු.) පොල්ගස, coconut tree

නාළිපට්ට, (පු.) තොප්පිය, a hat

නික්ඛන්ත, (3.) නික්මුණු, got out; protruding

නික්ඛමති, නික්මෙයි, comes out

නික්ඛමිත්වා, නික්මී, having got out

නිජභූමි, (ඉ.) සියරට, one's own land

නිහිත (3.) තැන්පත් කළ, enshrined,

නිබ්බත්ති, උපන්නේය, he was born

නිමුජ්ජිතුං, (නි.) ගිලෙන්ට, to we drowned??

නීයාමක, (පු.) කප්පිත්තා, captain of a ship or a caravan

යුත්ත, (3.) යෙදුණු, engaged in

නිලීන, (3.) සැඟවුණු, hidden himself

නිලීයිත්වා, සැඟවී, having sat down; hidden

නිසීදිත්වා, හිඳගෙන, having sat down

නිස්සාය, (නි.) නිසා, ආශ්‍රය කොට, on account of; near by

නීයති, ගෙනයනු ලැබේ, (he) is led

නීලාදිවණ්ණයුත්ත, (3.) නිල් ආදී පාට ඇති, having the colours of blue and so on.

නෙත්වා, ගොනගොස්, having carried

නොනීත, (න) වෙඬරු, butter

පක්ක, (3.) පිසනලද, ඉදුණු, cooked or ripe

පක්කොසාපෙත්වා, ළඟට ගෙන්වා කැඳවා, having sent for

පක්ඛ, (න.) පියාපත, wing (පු.) පක්ෂය, a faction, m.

පක්ඛිපති, දමයි, puts in

පචිත්වා,පිස, having cooked

පච්ඡතො, (නි.) පස්සෙන්, from behind; behind

පච්ඡා, (නි.) පසුව afterwards

පච්ඡිමපක්ඛ, (පු.) බටහිර පැත්ත, western side

පඤ්ච (3) පස, five

පඤ්චසීල, (න.) පන්සිල්, the five precepts

පඤ්ච-චත්තාළීස, (ඉ) හතලිස්පහ, forty-five

පඤ්චහත්ථ, (3.) පස් රියන් දිගැති, of the length of five cubits

පටිග්ගහෙත්වා, පිළිගෙන, having accepted

පටිච්ඡන්න, (3) වැසුණු, covered with

පටිමාඝර, (න) පිළිමගෙය, image-house

පටිමුඤ්චති, ඇඳගනියි, he wears or puts on:

පඨම, (3,) පළමුවෙනි, first

පඨමං, (ක්‍රි: වි:) පළමුකොට, at first

පඨවි, (ඉ.) පොළොව, the earth

පණ්ණ (න) කොළය, a leaf

පණ්ණච්ඡදන. (3.) කොළ සෙවෙනි කළ වහල ඇති having a roof thatched with leaves

පණ්ණාකාර, (පු.) පඬුර, a present

පතිට්ඨාපිත, (3) පිහිටුවන ලද, established

පතිට්ඨිත (3) පිහිටි, situated
පතිත්වා, වැටී, having fallen down
පදසා, පයින්, by foot
පදුම, (න) පියුම, නෙළුම්මල lotus flower
පදුමසර, (න.) පියුම්විල, lotus-lake
පදුමිනීපත්ත, (න.) නෙළුම් කොළය, leaves of the lotus plant
පදෙස, (පු) ප්‍රදේශය, a province
පධාන, (3) ප්‍රධාන වූ, පු ප්‍රධානයා, a chief,
පනස, (පු.) කොස්, jack tree
පබුජ්ඣිත්වා, පිබිද, having got up from sleep
පබොධෙත්වා, නින්දෙන් නැගිටුවා, awakend from sleep
පබ්බජන්ත, (3.) පැවිදිවෙන, retiring from the world
පබ්බජි, පැවිදිවිය, he became a monk
පබ්බජිත, (පු.) පැවිද්ද a recluse
පබ්බාජෙසි, පැවිදි කරවිය, he made him a monk
පභා, (ඉ.) එළිය, light
පමාණ, (න.) ප්‍රමාණය, size, measure
පමාණවසෙන, (නි.) ප්‍රමාණ වශයෙන්, by the size or amount
පයොජනාවහ, (3) ප්‍රයෝජනවත්, useful
පයෝජිත, (3.) යොදවනලද, employed by
පරික්ඛිත්ත, (3.) වටකළ, surrounded by
පරික්ඛිපන්ත, (3.) වටකරන, surrounding
පරිච්චජිතුං, (නි.) හැරදමන්ට, to give over
පරිච්චජිත්වා, හැරදමා, having given up or sacrificed
පරිණත, (3.) මේරූ, ripe; mature
පරිනිබ්බායි, පිරිනිවන් පෑවේය, he attained final release
පරියෙසන්ත, (3.) සොයමින්, seeking after; looking for
පරියෙසිත්වා, සොයා, having sought
පරිවත්තිත, (3.) පෙරළූ : භාෂාවකට නැගූ, translated or transformed

පරිසා, (ඉ.) පිරිස, retinue: ones following

පරිසීලයති, පාවිච්චි කරයි, උගනී, he uses; he studies

පලාවිත්වා, පලාගොස්, having run away

පලලව, (පු.) දළුව, ළාකොළය, young leaf; shoot

පවත්ති, පවති, it lasts or exists

පවත්ති, (ඉ.) තොරතුර පැවැත්ම, news; existence

පවිසිතබ්බ, (3.) ඇතුල් විය යුතු, should be entered

පසාඛා, (ඉ.) රිකිල්ල, a twig; sprig

පසාදෙත්වා, පහදවා, having converted or gladdened

පසාරිතපික්ඛ (3.) විදහාගත් පිල් ඇති. with outstretched feathers

පසු, (පු.) තිරිසනා, a beast

පස්ස, (පු.) පැත්ත, side

පස්සති, දකී, he sees

පස්සාස, (පු.) හුස්ම හෙළීම, exhaling

පහාය, (පු: ක්‍රි:) හැරදමා, having left

පාකට (3.) ප්‍රකට වූ well known; famous

පාකාර, (පු.) ප්‍රාකාරය තාප්පය rampart

පාකාරපරික්ඛිත්ත, (3.) තාප්පයෙන් වටකළ surrounded by a wall or rampart

පාජන, (න.) පැදවීම driving; paddling or sailing

පාණක, (පු.) insect; animal

පාතො, (නි.) උදෑසන්හි, early morning; dawn

පාද, (පු.) පය foot; leg

පාපුණාති, පැමිණේ, he arrives

පාපුණි, පැමිණියේය, he arived at

පාපුණිත්වා, පැමිණ, having reached

පායෙති, පොවයි, makes one drink??

පාසාද, (පු.) ප්‍රාසාදය, මන්දිරය, mansion;

පාසාණපබ්බත. (පු.) ගල්පර්වතය, granite rock

පිඤ්ජ (න) පිල. පක්ෂිවලිගය, tail-feather

පිතු, (පු.) පියා, father

පිතුච්ඡා (ඉ.) පියාගේ සහෝදරී, father's sister; aunt

පියරාජ (පු.) පියරජ, the father king

පිතුසන්තක, පියාසතු, paternal

පියපුත්ත, (පු.) ප්‍රිය පුත්‍රයා beloved son

පියභරියා, (ඉ.) ප්‍රියභාර්යාව beloved wife

පියමිත්ත, (පු.) ප්‍රිය මිත්‍රයා intimate friend

පිවිතුං, (නි.) බොන්ට to drink

පිවිත්වා, බීලා having drunk

පිළන්ධිත, (3) පැලඳගත්, adorned with; crowned

පිළන්ධිත්වා, පැළඳගෙන, having adorned with

පුච්ඡි, විචාළේය, he asked

පුච්ඡිත පුඨ (3.) විචාරන ලද, being asked by; being inquired of

පුණ්ණමී, (ඉ.) පුර පසළොස්වක පෝය, the fullmoon day

පුත්ත, (පු.) පුත්‍රයා, a son

පුත්තසොක, (පු.) පුතා නිසා හටගත් ශොකය, grief arisen due to son

පුප්ඵකොස, (පු.) මල්කොපුව, outer cover of a flower

පුප්ඵති,=මල් හටගනියි, මල් පිජේ, it bears flowers: it blossoms

පුප්ඵාදිනි, (න. බ.) මල් ආදීහු, flowers and such other things

පුබ්බසහායක, (පු.) පරණ මිත්‍රයා, old friend

පුබ්බෙ, පෙර, formerly

පුර, (න) නගරය, city; town

පුරත්ථිමදිසා, (ඉ.) නැගෙනහිර පැත්ත, eastern direction

පූජියති, පුදනු ලැබේ. he is honoured

පූජිත, (3) පුදන ලද, honoured

පූජෙති, පුදයි. he honours or offers

පෙසිත, (3.) යවනලද, sent by

පෙසෙති, එවයි, යවයි, he sends

පෙසෙසි, යැවීය, he sent

පොක්ඛරණී, (ඉ.) පොකුණ, a pond

පොතක, (පු.) පැටියා, a cub; young one

පොත්ථක, (පු. න.) පොත a book

පොරාණක, (3. පුරාණ, ancient

පොසෙසි, පෝෂණය කෙළේය, he brought up; adopted

ප්ලවති, පනියි, පාවේ, it jumps; floats

ඵල, (න.) ගෙඩිය, විපාකය fruit; result

ඵාණිත, (න.) පැණි, honey; treacle

ඵාලෙත්වා පළාඃ ඉරා, having split or torn asunder

බද්ධ, (3.) බඳිනලද, bound

බන්ධිත්වා, බැඳ, having tied or bound

බලවුස්සාහ, (පු.) බලවත් උත්සාහය, great effort 3. මහත් උත්සාහ ඇති, courageous

බලසෙනා, (ඉ.) භටසේනාව, an army

බහි, (නි.) පිටත, outside

බහි. (නි.) පිටත, outside

බහු (3.) බොහෝ, many

බිළාල, (පු.) බළලා, a cat

බිළාලපොතක, (පු.) බළල්පැටියා, young one of a cat

බිළාලී, (ඉ.) බැළලී, she-cat

බුද්ධ, (පු.) බුදුරජ, The Enlightened One

බුද්ධත්ත, (න.) බුදුබව, Buddhahood

බුද්ධභත්තික, (පු.) බෞද්ධයා, Buddhist

බුද්ධසාසන, (න.) බුද්ධාගම, Buddhism

බොධි, (ඉ.) බෝගස, Bo-tree

බොධිසත්ත, (පු.) ධර්මාවබෝධයෙහි ඇලුණු පුද්ගලයා, one who is seeking enlghtenment

භගවන්තු, (පු.) භාග්‍යවතුන්වහන්සේ, The Blessed One??

භගිනී, (ඉ.) සහෝදරිය, sister

භඤ්ජිත්වා, කඩා, having broken

භණ්ඩ, (න.) බඩුව, goods

භණ්ඩහාරක, (3.) බඩු ගෙනයන, carrying goods

භත්තපිණ්ඩ, (පු.) බත්පිඬ, a lump of rice

භණ්ඩිකා, (ඉ.) පොදිය, a bundle

භයාවහ, (3.) භය එලවන, fearful

භරියා, (ඉ.) භාර්‍යාව, the wife

භරියට්ඨාන, (න.) භාර්‍යාතනතුර, the state of a wife

භවන, (න.) මාලිගාව, mansion, palace

භවිස්සති, වන්නේය, it will be

භාගිනෙය්‍ය, (පු.) සහෝදරියගේ පුතා, sister's son; nephew

භාගිනෙය්‍යා, (ඉ.) ලේලි, sister's daughter; niece.

භාතු, (පු.) සහෝදරයා, brother

භායිත්වා, භයවී, being afraid

භික්ඛු, (පු.) භික්ෂුනම, a monk

භික්ඛුභාව, (පු.) භික්ෂුබව, monkhood

භිස, (න.) නෙළුම් අල, lotus bulb

භුඞ්කරොති, බුරයි, it barks

භුඤ්ජති, අනුභවකරයි, he eats

භුඤ්ජිත්වා, අනුභවකොට, having eaten

භො, පින්වත්නි, my dears

මකර, (පු.) මෝරා, a shark

මංගලහත්ථී, (පු.) රාජකීය ඇතා, state elephant

මච්ඡ, (පු.) මාලුවා, a fish

මජ්ඣණ්හ (කාල), පු. ඉරමුදුන් කාලය, midday

මජ්ඣභාග, (පු) මැදකොටස, middle portion

මජ්ඣිමප්පමාණ, (3.) මධ්‍යම ප්‍රමාණ ඇති, of medium size

මණිඛචිත, (3.) මැණික් එබ්බූ, studded with gems

මත, (3.) මළා වූ, dead

මත්ථකෙ, (පු.) මුදුනෙහි, upon; on the top

මත්ථලුඞ්ග (න) හිස්මොලය, brains

මධුකර, (පු.) මීමැස්සා, a bee

මධුර, (3.) මිහිරි පැණි රසැති, sweet

මනුස්ස, (පු) මිනිසා, man; human being

මනුස්සපථ (පු.) මිනිස්වාසය, human habitation

මනොහර, (3.) සිත් ඇදගන්නා, attractive

මන්දිර, (න.) විශාල ගෙය, mansion

මයූර, (පු. මොනරා, peacock

මයූරධෙනු, (ඉ.) මොනරී, peahen

මරම්මදෙසීය, (3.) බුරුමරටට අයත්, belonging to Burma

මරම්මරට්ඨ, (න) බුරුමරට, Burma

මරිචවට්ටිවිහාර, (පු.) මිරිසවැටිවෙහෙර, the monnastery named Maricavatti in Anuradhapura

මරිස්සති, මැරෙන්නේය, he will die

මහන්ත, (3.) මහත්, big great

මහන්තතම, (3.) අතිශයින් මහත්, biggest

මහන්තතර, (3.) වඩා මහත්, bigger; larger

මහන්තතතා, (නි) විශාල බැවින්, because it is big

මහාකාය, (3.) මහත් ශරීර ඇති, of huge body

මහාජනහිත, (න) මහාජනයාගේ දියුණුව, public welfare

මහාථාම, (3.) මහත් ශක්තිය ඇති, of great strength

මහාබොධි, (ඉ.) බුදුරද පිටදුන් බෝගස, the great Bo tree

මහායොධ, (පු.) උසස් යුධභටයා, great hero

මහාවංස, (පු.) මහාවංස නම් පොත, the great chronicle of Ceylon

මහාවාලුකානදී, (ඉ) මහාවැලි ගඟ, The River Mahaveli

මහාසමුද්‍ද (පු.) මහමුහුද, the great ocean

මහුස්සව, (පු.) මහොත්සවය, a great celebration

මංස, (න.) මස්, flesh

මාගධභාසා, (ඉ.) මගධභාෂාව, the language of Magadha

මාතු, (ඉ.) මව, the mother

මාතුච්ඡා, (ඉ.) මවගේ සහෝදරී, mother's sister; aunt

මාතුල, (පු.) මාමා, mother's brother; uncle

මාතුලානී, (ඉ.) නැන්දා, maternal uncle's wife; aunt

මානීයති, බුහුමන් කරනු ලැබේ, he is honoured

මාරම්මික, (3) බුරුම රටට අයත්, Burmese

මාරෙති, මරයි, he kills

මාරෙත්වා, මරා having killed

මිග, (පු.) මුවාඃ සිවුපාවා, a deer; a qídruped??

මිගරාජ, (පු.) තිරිසනුන්ගේ රජ, the king of beasts

මිඤ්ජා, (ඉ.) මදය, kernel

මිස්සවණ්ණ, (3.) මිශ්‍ර පාට ඇති, of mixed colour

මුඛ, (න.) කට මුහුණ, mouth; face

මුඛතො, (නි.) කටින්, from the mouth

මුළාල, (න.) නෙළුම් දල, lotus shoot

මූල (න.) මුල මුදල, cash

මූසිකා, (ඉ.) මීයා, rat; mouse

යදි, (නි.) ඉදින්, if

යාති, යයි, he goes

යුජ්ඣන්ත, (3.) යුධකරන, fighting a battle

යුජ්ඣිතුං, (නි) යුධකරන්නට, to fight a battle

යුජ්ඣිස්සති, යුධකරන්නේය, he will fight a battle

යුද්ධ, (න.) යුධය, the war

යුද්ධතො, (නි.) යුද්ධයෙන් from the war

යුද්ධත්ථාය, යුදපිණිස, for the war

යුද්ධනාවා, (ඉ.) යුද්ධනැව, war-ship

යුද්ධභට, (පු.) යුධභටයා soldier

යුද්ධාය, යුධය පිණිස, for the war

යූථ, (පු.) රැළ රංචුව, a herd

යූථපති, (පු.) රංචුවේ ප්‍රධානියා the chief of a herd

යෙව, (නි. ම.) (ස්ථිර කිරීමෙහි) just, (an emphatic particle)

යොජෙති, යොදයි, he combines; mixes or unites

රක්ඛති, රකී he protects or guards

රජ්ජ, (න) රාජ්‍යය රජබව, kingdom; kingship

රජතමය, (3) රිදියෙන් කළ, made of silver

රජ්ජුදන, (නි.) රාජ්‍යය දීම, handing of a kingdom
රත්තවණ්ණ, (3.) රතු පැහැති, red; of the red colour
රත්ති, (ඉ.) රාත්‍රිය, night
රත්තින්දිවං, (ඉ. ක්‍රි: වි:) රෑ දවල්, day and night
රථ, (පු.) රථය, රිය, chariot
රව, (පු.) නාදය, sound
රංසි, (ඉ.) රශ්මිය, ray
රාජ, (පු.) රජ, a king
රාජත්ත, (න.) රජබව, kingship
රාජත්තාරහ, (3.) රජකමට සුදුසු, fit to be a king
රාජධානිය, (ඉ.) රජු වසන නුවර, the capital city
රාජාමච්ච, (පු.) රජුගේ ඇමතියා, a minister
රාජාහ, (3.) රජුන්ට සුදුසු, suitable for kings
රාසීකත්වා, රැස්කොට, having collected
රුක්ඛ, (පු.) ගස, tree
රුක්ඛග්ග, (න.) ගස්මුදුන tree-top.
රුච්චති, කැමති වේ, රුචිවේ, it pleases him
රුපිය, (න.) රුපියල a rupee
රුපියග්ඝනක (3.) රුපියලක් වටිනා, having the value of a rupee
රූහති, වැඩේ, it grows up
රේණු, (පු.) රොන්, pollen
රේණුහරණ, (න.) රොන් ගෙනයාම, carrying away of pollen
රෝදන්ත, (3.) අඬන, හඬමින්, lamenting
රෝදති, හඬයි, he cries or laments
රෝපිත (3.) වවනලද, planted grown
රෝපීයති, වවනු ලැබේ, it is planted

රොහණජනපද, (පු.) රුහුණු රට, the province of Ruhuna
ලඞකා, (ඉ.) ලක්දිව, Ceylon
ලඞකාදීප, (පු.) Ceylon; the island of Lanka
ලඞකික, (3) ලක්දිවට අයත්, Ceylonese; belonging to Lanka
ලතා, (ඉ.) වැල, a creeper
ලබුජ, (පු.) දෙල්, bread-fruit
ලභති, ලබයි, he gets
ලභි, ලැබුවේය, he got
ලිඛිත (3.) ලියන ලද, written

ලෙඛනී, (ඉ.) පෑන, a pen
ලෝක, (පු.) ලෝකය, the world
ලොකවාසී, (පු.) ලෝවැසියා, an inhabitant of the world
ලොණරසයුතත (3.) ලුණු රසැති, salty
ලොම, (න.) ලොම්, මයිල්, fur; hair on the body
ලොහපාසාද, (පු.) ලොවාමහාපාය, the Brazen Palace??
ලොහිත, (න.) ලේ, blood
වචනකර, (3.) කීකරු, කීදේ කරන, obedient
වච්ච, (න.) අශුචි, මල, dung
වච්ඡ (පු.) වස්සා, a calf
වජති, යයි, he goes
වට්ටති, වටී, it behoves
වඩ්ඪති, වැඩේ, it grows or increases
වඩ්ඪිත, (3.) වැඩුණු, grown up
වඩ්ඪිතකාය, (3.) වැඩුණු ශරීර ඇති, having a grown up body

වණ්ට, (න.) නටුව, stalk

වත්තති, පවතී, exists

වත්තබ්බ, (3.) කියයුතු, should be called or told

වත්තමාන (3,) පවත්නා, present; existing

වත්තමානෙ, පවත්නා කල්හි, when it is going on

වත්ථාභරණ, (න.) ඇඳුම් පැලඳුම්, garments and ornaments

වත්ථු, (න.) දෙය, a thing; an article

වදති, කියයි, he says

වදි, කීයේය. he said

වන, (න.) වනය, කැලෑව, forest

වනගත (3.) වනයෙහි වූ, living or existing in the forest

වණසණ්ඩ, (පු) කුඩා වනය, a jungle

වන්දිතුං, (නි.) වඳින්ට, to bow bown

වන්දීයති, වඳිනු ලැබේ. is worshipped

වසති, වාසය කරයි, he dwells or lives

වස්සති, වසියි, හඬලයි, it rains; it crows

වස්සානාතික්කම, (පු.) වර්ෂාකාලය ඉක්මයාම, end of the rainy season

වාචෙති, කියවයි, he reads; makes on read

වාණිජ්ජ, (න.) වෙළඳම, trade

වානර, (පු.) වඳුරා, monkey

වානර යූථ, (පු.) වඳුරු රැළ, a herd of monkeys

වානරී, (ඉ.) වැඳිරිය, she-monkey

වාපි, (ඉ.) වැව, a tank; an artificial lake

වායෙත්වා, වියවා, having plaited or woven

වාරෙතුං, (නි.) වළක්වන්නට, to prevent

වාරෙසි, වැළැක්වීය, he prevented

වාහන. (න.) නැගීයන කරත්ත ආදිය, a vehicle

විකසති, පිපේ, it expands or blooms

විකසිත්වා, පිපී, blossomed??

වික්කිණන, විකිණීම, selling

වික්කිණනත්ථාය, විකිණීම සඳහා, to sell, for selling

වික්කිණාති, විකුණයි, he sells

විචරිත්වා, හැසිර, having wandered about

විචිනන්ත, (3.) රැස්කරන, සොයන, gathering; seeking

විජායිත්වා, වද, having given birth to

විජ්ජති=විද්‍යාමාන වේ, තිබේ, it is or exists

විදරෙත්වා, දෙපලුකොට පළා, having torn asunder

විදෙසාගත, (3.) පිටරටකින් ආ, come from a foreign country

විනස්සති විනාශවේ, it perishes or becomes extinct

විනා, (නි.) නැතිව හැර, without

විනීතසෙවක, (පු.) හික්මුණු සේවකයා, obedient servant

විනොදය, සතුට පිණිස, for pleasure

විභූසිත, (3. සැරසූ: පැළඳගත්, adorned with

විම්හිතමානස, (3.) විස්මයට පත් සිතැති, astonished

විරූහති, වැඩේ, it increases or grows up

විලුත්තභාව, (පු.) පැහැරගත් බව, the fact that it was plundered

විවාද, (පු) විවාදය, controversy; strife

විස්සමිත්වා, ගිමන්හැර, having reposed (himself)

විහරි, වාසයකෙළේය, he lived

වීථි, (ඉ.) වීථිය, street

වීසතිමත්ත, (3.) විස්සක් පමණ, of about twenty

වුච්චති, කියනු ලැබේ, it is said. called or stated

වුද්ධ, (3.) වැඩුණු, වැඩිමහලු, grown up

වුද්ධි, (ඉ.) වැඩීම, අභිවෘද්ධිය, increase or success

වෙදත්තය, (න.) වේදතුන, the three vedas

වෙසාඛපුණ්ණමී, (ඉ.) වෙසක් පුර පසළොස්වක, the fullmoon day of Wesak

වොහරති, ව්‍යවහාර කරයි, he calls or uses

ව්‍යග්ඝ, (පු.) ව්‍යාඝ්‍රයා, tiger

ව්‍යඤ්ජන, (න.) ව්‍යංජනය curry

සකල, (3.) සියලු, whole,

සකල ලඞ්කා, (ඉ.) මුළු ලක්දිව, whole Ceylon

සකලලොක, (පු.) මුළුලොව, whole world

සකසාමික, (පු.) ස්වකීය ස්වාමියා, one's own master

සක්කා, (නි.) හැකිය, it is able or possible

සක්කාර, (පු) සංග්‍රහය, hospitality

සක්කොති, හැකිවේ, he becomes able

සක්‍යකුමාරි, (ඉ.) ශාක්‍ය කුමරිය, a princess of the Sakya Clan

සක්‍යජනපද, (පු.) ශාක්‍යන්ගේ රට, the country of the Sakyans

සංකුචති, හැකිළෙයි, it contracts

සංකුචිත්වා, හැකිළී, having being recoiled

සජ්ඣාය, (පු.) පාඩම: හැදෑරීම, lesson; studying

සඤ්චරති, හැසිරෙයි, he wanders about

සඞ්ඛාත්වා, හීන්කොට ගාලා, having scrapped

සද්ධාවන්ත, (3.) ශ්‍රද්ධා ඇති, devout

සද්ධිං, (නි,) සමග, together with

සන්ති, (ක්‍රි.) ඇත්තාහ, there are

සන්තික, (න.) සමීපය, 3. ළංවූ, neighbourhood; near

සන්දති, ගලාබසී, it flows

සන්දිස්සති, දක්නා ලැබේ, it appears

සන්නිපතිත්වා, රැස්වී, having assembled

සපථං කත්වා, දිවිරා, having sworn

සපරිස, (3.) පිරිස් සහිත වූ, together with one's followers

සප්ප, (පු.) සර්පයා, a serpent

සප්පි. (න.) ගිතෙල්, ghee

සමන්තතො, (නි.) හාත්පසින්, all around; from all sides.

සමන්තා, (නි.) හාත්පස, all around

සමාදියිත්වා, සමාදන්ව, having taken well

සමීප (3.) ළංවූ, near

සමූහවසෙන, රංචු වශයෙන්, in groups; in herds

සම්පාදෙති, සම්පාදනය කරයි, he Supplies??

සම්මාසම්බුද්ධ, (පු.) බුදුරජ, The Omniscient One

සයති, නිදයි, he sleeps

සයන, (න.) ඇඳ, a bed

සයි, නිදගත්තේය, he slept,

සයිතුං, නිදගන්නට, to sleep

සරීර, (න.) සිරුර, the body

සස, සසක, (පු.) හාවා, a hare

සසුර, (පු.) මාමණ්ඩි, father-n-law

සසසජාති, (ඉ.) සස්‍යවර්ගය, a kind of cerial

සස්සු, (ඉ.) නැන්ද, mother-in-law

සහස්සමත්ත, (3.) දහසක් පමණ, about a thousand

සංකුචිති, හැකිළේ, becomes contracted

සංකුචිත්වා, හැකිළී, having recoiled itself

සංචරති, හැසිරේ, wanders about

සංවඩ්ඪිත, (3.) වැඩි දියුණු කරන ලද, increased or enlarged

සංවිජ්ජති, විද්‍යාමනවේ, it is or exists

සාකච්ඡා, (ඉ.) සමග කථා කිරීම, discussion

සාඛතො, (නි.) අත්තෙන්, from a branch

සාඛා, (ඉ.) අත්ත, branch

සාඛාමිග, (පු.) a monkey

සාමික, (පු.) ස්වාමියා, master; husband

සාමිභත්තික, (3,) ස්වාමියාට භක්ති ඇති, faithful to one's master

සායති, රස බලයි, he tastes

සායං, (නි.) සවස්හි, in the evening

සාර, (පු.) හරය, සල්වනය, sal-grove

සාසන. (න.) බුදුසස්නඃ අනුශාසනය, පණිවුඩය, Buddhism; advice; message

සිඞග, (න.) අඟ, a horn

සිරිදෙවී, (ඉ.) ශ්‍රී කාන්තාව, The Goddes of Fortune

සිරොතාණ (න.) තොප්පිය, a hat

සිරොතාණයුත්ත, (3.) තොප්පි ඇති, with hats on their heads

සිලාථම්භ, (පු.) ගල්කණුව, a stone pillar,

සිස්ස, (පු.) ශිෂ්‍යයා, student

සීතච්ඡායා, (ඉ.) සිහිල් සෙවණ, cool shade

සීතාධිකදෙස, (පු.) සීතල වැඩි රට, cool country

සීස, (න.) හිස, the head

සීහ, (පු.) සිංහයා, a lion

සීහපොතක, (පු.) සිංහපැටවා, a cub of a lion

සීහළ. (3,) සිංහල, Sinhalese

සිංහළදීප, (පු.) සිංහලද්වීපය, the Island of Ceylon

සීහි, (ඉ.) සිංහදෙන, lioness

සුඛං, (ක්‍රිː විː) සැප සේ, comfortably

සුණාති=ඇසයි, hears

සුණඛ, (පු.) බල්ලා, a dog

සුනඛප්පමාණ, (3.) බල්ලකු පමණ ඇති, of the size of a dog

සුපන්ත, (3.) නිදනː හොවින, sleeping

සුප්පාකාර, (3) කුල්ලක් වැනි, of the shape of a winnower

සුරක්ඛිත, (3.) මනාසේ රක්නා ලද, well-guarded

සූරිය, (පු.) හිරු, the sun

සූරියරංසි, (ඉ.) ඉරු රැස්, rays of the sun

සුවණ්ණකරණ්ඩක, පු. රන්කරඬුව, gold casket

සුරා, (ඉ. රා,) මත්පැන්, liquor

සුසික්ඛිත, (3.) මනාකොට හික්මවූ හෝ පුරුදු කළ, well-trained

සුචිප්පමාණ, (3.) ඉඳිකටු පමණැති, of the size of a needle

සෙට්ඨිපුත්ත, (පු.) සිටුපුත්‍රයා, a millionair's son

සෙත, (3) සුදු, white

සෙතවණ්ණ, (3) සුදුපැහැති, of white colour

සෙතහත්ථි, (පු.) සුදු ඇතා, a white elephant

සෙනාපති, (පු.) සෙන්පතියා, a general of an army

සෙවක, (පු.) මෙහෙකරුවා, servant; attendant

සොක, (පු.) කණගාටුව, regrets

සොගත, (පු.) බෞද්ධයා, 3. බෞද්ධ වූ, Buddhist; become a Buddhist

සොණ්ඩා, (ඉ.) හොඬය, trunk of an elephant

සොභති, හොබී, බබළයි, it shines

සොළසවස්සකාල, (පු.) දහසය හැවිරිදි කාලය, the age of sixteen;

ස්‍යාමදෙස, (පු.) සියම්රට, the country of Siam

ස්‍යමරාජ, (පු.) සියම්රජ, the king of Thailand

හත්ථිනී, (ඉ.) ඇතින්න. a she-elephant

හත්ථිවාහන, (න.) ඇත්වාහනය, an elephant for riding on

හත්ථිසෙනා, (ඉ.) ඇත්සේනාව, a troop of war elephants

හත්ථි, (පු.) ඇතා an elephant

හරිත්වා, ගෙන ගොස්, having carried off

හාපෙසි, පිරිහෙළුවේය, he reduced or lessened

හායති, පිරිහේ, it dwindles or decreases

හිමවන්තාසන්න, (3.) හිමාලය පර්වතයට සමීප වූ, near to the Himalayas

හින්තාල, (පු.) කිතුල්, marshy date-palm

හුත්වා, (වි.) having become

හොති, වෙයි, becomes; is